

Service de lutte contre la pauvreté,
la précarité et l'exclusion sociale

Steunpunt tot bestrijding van armoede,
bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting

Dienst zur Bekämpfung von Armut, prekären
Lebensumständen und sozialer Ausgrenzung

LEZING VAN HET REGEERAKKOORD VAN DE VLAAMSE REGERING 2014-2019

November 2014

Inhoudstafel

INLEIDING	3
ECONOMIE EN INNOVATIE (HOOFDSTUK V)	4
ONDERNEMERS WAARDEREN EN STIMULEREN	4
WERK EN SOCIALE ECONOMIE (HOOFDSTUK VI)	4
IEDEREEN AAN HET WERK	5
LEREN EN WERKEN	10
COMBINATIE ARBEID-GEZIN	10
MOBILITEIT EN OPENBARE WERKEN (HOOFDSTUK VII)	11
BEREIKBAARHEID	11
LANDBOUW, VISSERIJ EN PLATTELAND (HOOFDSTUK IX)	12
OOG VOOR WELZIJN	12
PLATTELANDSBELEID	12
LEEFMILIEU EN NATUUR (HOOFDSTUK X)	13
ENERGIE EN KLIMAAT (HOOFDSTUK XII)	14
VLAANDEREN ZET IN OP ENERGIE-EFFICIËNTIE	14
DOELSTELLING 20-20-20	14
BETAALBARE ENERGIE	15
WONEN (HOOFDSTUK XIII)	16
EIGENDOMSVERWERVING WORDT VERDER GESTIMULEERD	17
EEN TOEGANKELIJKE PRIVATE HUURMARKT	17
SOCIALE HUURSECTOR	20
ONDERWIJS (HOOFDSTUK XIV)	21
KWALITEIT EN VEREENVOUDIGING	21
LERARENLOOPBAAN	22
BASISONDERWIJS	22
OPWAARDERING TECHNISCH EN BEROEPSONDERWIJS	23
HOGER ONDERWIJS	24
SCHOLENLANDSCHAP	25
WELZIJN, VOLKSGEZONDHEID EN GEZIN (HOOFDSTUK XV)	26
ALGEMEEN KADER EN PRINCIPES VOOR EEN ZORGZAME SAMENLEVING	26
<i>De uitvoering van de zesde staatshervorming en de bestuurlijke aanpak</i>	26
<i>De Vlaamse sociale bescherming</i>	26
ORGANISATIE VAN HET ZORGAANBOD	27
<i>Eerstelijnsgezondheidszorg</i>	27
<i>Personen met een beperking</i>	28
<i>Geestelijke gezondheidszorg</i>	28
GEZIN	29
<i>Kinderbijslagen</i>	29
<i>Kinderopvang</i>	30
<i>Pleegzorg</i>	31

JUSTITIE EN HULPVERLENING	31
AANDACHT VOOR SPECIFIEKE DOELGROEPEN.....	32
<i>Jeugdhulp</i>	32
ARMOEDEBELEID (HOOFDSTUK XVI).....	33
GELIJKE KANSEN (HOOFDSTUK XVII).....	34
CULTUUR, JEUGD EN MEDIA (HOOFDSTUK XIX).....	35
CULTUUR	35
BIBLIOGRAFIE	36

INLEIDING

De doeltreffendheid van het gevoerde beleid is onder andere verbonden met de wijze waarop het rekening houdt met de realiteit waarop het een impact wil hebben. De mate waarin zowel de begunstigden van dit beleid als de beroepskrachten die het uitvoeren, bij de reflectie - voorafgaand aan een beleidsbeslissing - betrokken zijn geweest, speelt daarbij een bepalende rol. Dit geldt voor alle materies, en in het bijzonder voor armoede, omdat het hier over een erg complex en multidimensionaal fenomeen gaat dat moeilijk te vatten is. De actoren betrokken in de strijd tegen armoede zijn bovendien talrijk en erg divers van aard. Dit is de reden waarom de federale Staat, de gewesten en de gemeenschappen samen een plaats voor structurele dialoog hebben opgericht, open voor diverse actoren, privaat of publiek: het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting (samenwerkingsakkoord betreffende de bestending van het armoedebeleid). Op die manier hebben de overheden zich van een instrument voorzien om regelmatig naar de vaststellingen van het terrein te luisteren en de problematiek goed trachten te begrijpen, gebaseerd op de kruising van verschillende ervaringen, waarbij de kennis van elkeen onontbeerlijk is. Deze dialoogmethode wordt ook in een bredere context geplaatst door gebruik te maken van beschikbare cijfergegevens en bestaande wetenschappelijke literatuur.

In deze nota geven we op beknopte wijze de reflecties weer die plaatsvonden binnen de overleggroepen georganiseerd door het Steunpunt, met betrekking tot de thema's die in het regeerakkoord worden behandeld. We verwijzen ook naar resultaten van onderzoek dat op vraag van het Steunpunt, en met financiering van de POD Wetenschapsbeleid, werd gevoerd. Het is dus mogelijk dat er elementen van het regeerakkoord, die nochtans pertinent zijn met betrekking tot de strijd tegen armoede, niet worden behandeld in deze nota omdat ze nog geen voorwerp waren van werkzaamheden binnen het Steunpunt. We willen ook opmerken dat het Steunpunt momenteel werkt rond de rol van publieke diensten in de strijd tegen armoede. In de bibliografie zijn de publicaties opgenomen die werden gebruikt voor deze nota; er zijn hyperlinks naar de site www.armoedebestrijding.be ingevoegd opdat de lezer gemakkelijk toegang zou hebben tot de bronnen indien hij of zij meer wenst te weten over een bepaald thema.

De oefening slaat op het geheel van het regeerakkoord, dus niet alleen op het punt in het regeerakkoord dat expliciet aan armoede is gewijd. Heel wat beleid heeft immers een impact op armoede.

De algemene structuur van de nota komt overeen met deze van het regeerakkoord. Voor elk hoofdstuk dat we behandelen, geven we eerst een korte voorstelling van de punten die in het regeerakkoord aan bod komen en die we bespreken. De reflectie van het Steunpunt wordt vervolgens in cursief weergegeven.

ECONOMIE EN INNOVATIE (HOOFDSTUK V)

Ondernemers waarderen en stimuleren

Voorkomen van armoede bij zelfstandigen en faillissementspreventie

Zie 'Hoofdstuk IX Landbouw, visserij en platteland - Oog voor welzijn'

WERK EN SOCIALE ECONOMIE (HOOFDSTUK VI)

In de inleiding worden de grote uitdagingen vermeld: de werkzaamheidsgraad verhogen (naar 76% tegen 2020), vraag en aanbod beter op elkaar afstemmen, en inzetten op andere, soms nieuwe, competenties, iets waar de vergrijzing en economische transformaties om vragen. Meer mensen gemiddeld langer aan het werk houden in meer werkbare loopbanen, is een middel dat deze doelen dient helpen te realiseren.

Indien men wenst te voorkomen dat een beleid, dat mensen langer aan het werk wil houden, leidt tot een verhoogde uitstroom naar werkloosheids- of arbeidsongeschiktheidsuitkeringen, dienen er tegelijk andere maatregelen genomen te worden. De creatie van een groter aanbod aan arbeidsplaatsen is één van die maatregelen. Bijzondere aandacht dient hierbij uit te gaan naar de meest kwetsbare groepen, die minder kans op tewerkstelling hebben.

De werkbaarheidsmonitor illustreert dat zowel bij werknemers als zelfstandigen er nood is aan meer werkbare loopbanen. Dit geldt in het bijzonder voor kortgeschoolden, waartoe de meeste mensen in armoede behoren: hun werkbaarheidsgraad hinkt sterk achterop ten aanzien van de andere geschoolden. Bij mensen in armoede kan de werkbaarheid niet los worden gezien van de kwaliteit van hun arbeidsvoorwaarden. Hun loopbaan wordt vaak gekenmerkt door een aaneenschakeling van jobs met kortdurende contracten tegen een laag loon en/of onvrijwillig opgenomen deeltijdse jobs, afgewisseld met periodes van werkloosheid en inactiviteit. Dit is niet enkel demotiverend, daardoor krijgen ze ook minder kansen om hun competenties te ontwikkelen en door te stromen naar een betere job. Bovendien komen ze meer terecht in jobs met fysiek belastende arbeidsomstandigheden, wat het risico op periodes van ziekte en langdurige arbeidsongeschiktheid doet toenemen. Resultaat van hun arbeidssituatie is een grote inkomensonzekerheid, die ook nadelige effecten op andere domeinen met zich meebrengt (moeilijker toegang tot huisvesting, gezondheidszorg...).

Het regeerakkoord pleit voor een omslag in het klassieke denken, van jobzekerheid naar loopbaanzekerheid, waarbij werkzoekenden en werkenden – dankzij meer maatwerk op het vlak van begeleiding en ondersteuning – zelf hun loopbaan kunnen bijsturen.

In het bijzonder voor maatschappelijk kwetsbare personen is een dergelijke omslag niet evident. Precies door de lage kwaliteit en werkbaarheid van jobs waarin zij terecht komen – en door niet-arbeidsgebonden problemen –

beschikken zij zelden over de middelen en mogelijkheden om hun loopbaan te sturen. Enkel het verkrijgen van concreet uitzicht op jobs met langdurige arbeidscontracten kan hun loopbaanzekerheid verbeteren.

Iedereen aan het werk

De Vlaamse Regering wil meer inzetten op maatwerk. Er is onder meer sprake van specifieke sensibiliserings- en toeleidingsacties voor herintreders, inactieven als gevolg van ziekte, mensen in armoede en alleenstaande ouders.

Trajectbegeleiding op maat is aangewezen voor maatschappelijk kwetsbare personen, waarbij er ook voldoende oog moet zijn voor hun welzijnsproblematiek. Voor deze mensen is dit niet enkel doorslaggevend om hun kansen op arbeidsmarktschakeling te vrijwaren, maar voor de globale verbetering van hun levensomstandigheden. Essentiële aandachtspunten bij de bepaling en uitvoering van dergelijke trajecten zijn:

- garanderen van de reële inspraak van de werklozen;*
- uitgaan van eenieders individuele mogelijkheden en beperkingen;*
- wegwerken van structurele hindernissen bij de toegang tot de trajecten en tijdens het doorlopen ervan. Dit houdt in dat men de situatie op andere levensdomeinen (huisvesting, gezondheid...) verbetert en voorziet in een voldoende ruim, toegankelijk, betaalbaar en kwalitatief aanbod aan publieke of non-profit diensten (kinderopvang, vervoer, thuiszorg, ...);*
- een vaste begeleider doorheen alle fasen van het traject.*

Het regeerakkoord vertrekt van het principe dat iedereen die kan op de reguliere arbeidsmarkt werkt, met of zonder ondersteuning. Voor sommigen is de sociale economie het meest aangewezen, terwijl voor anderen (bijvoorbeeld mensen met een medische, mentale of psychische problematiek (MMPP) of mensen in armoede) het moeilijk is om onmiddellijk de stap naar (betaald) werk te zetten. Voor de MMPP-doelgroep wordt het decreet werk- en zorgtrajecten op een geleidelijke manier uitgevoerd.

Het huidige arbeidsritme zorgt er voor dat voor kwetsbare personen de reguliere arbeidsmarkt vaak geen optie meer is. Voor wie vanuit de sociale economie wel doorstroomt naar de reguliere economie, is er nood aan terugvalmogelijkheden. Zo niet dreigen draaideureffecten (van de reguliere arbeidsmarkt naar werkloosheid en opnieuw naar sociale economie) of het definitief verlaten van de arbeidsmarkt.

Het regeerakkoord maakt geen melding van de werk- en welzijnstrajecten voor mensen in armoede. Verenigingen waar armen het woord nemen sturen nochtans aan op een structurele verankering van deze trajecten. De werk- en welzijnstrajecten geven uiting aan een 'brede' of 'positieve' activering die zich niet beperkt tot toeleiding naar de arbeidsmarkt maar de realisatie van grondrechten voor ogen heeft. Men kan ze ook beschouwen als instrumenten die de strategie van 'actieve inclusie', die gepromoot wordt door de Europese Unie, in de praktijk brengen. Toch wijzen heel wat organisaties op het terrein erop dat het 'enge' activeringsbeleid bij de gewestelijke

arbeidsbemiddelingsdiensten nog dominant is. Bij de 'brede' activeringstrajecten zelf is er soms sprake van een spanningsveld tussen de doelstelling van de gewestelijke dienst om toe te leiden naar werk en de nood van de rechthebbende om eerst of verder problemen op andere domeinen aan te pakken.

Het decreet werk- en zorgtrajecten zal volgens het Netwerk tegen Armoede (nota van 12/3/2014 over werk- en zorgdecreet) voor heel wat mensen in armoede geen alternatief vormen, aangezien de MMPP-doelgroep slechts gedeeltelijk overlapt met de groep van mensen in armoede en het decreet te weinig garanties lijkt te bevatten voor een duurzame begeleiding van mensen in armoede. Zo gebeurt de begeleiding door verschillende actoren in de werk- en zorgtrajecten in plaats van één ankerfiguur zoals bij de werk- en welzijnstrajecten. Het decreet gaat daarnaast uit van een lineair proces naar werk in plaats van een integrale aanpak waar tegelijkertijd stappen worden gezet op vlak van betaald werk én op vlak van welzijn, op tempo van de werkzoekende, met de nodige flexibiliteit en afgestemd op elkaar.

Er wordt een drastische hervorming van het PWA-stelsel gepland, waarbij men de werknemers wenst te heroriënteren – waar mogelijk - naar bestaande instrumenten of naar een nieuw tijdelijk werkervaringsstelsel.

Dit stelsel mag dan wel geen opbouw van volwaardige sociale zekerheidsrechten toelaten, het voorziet in de nodige omkadering, en dit ten behoeve van meestal erg kwetsbare werknemers. Zal er in de andere systemen voldoende rekening worden gehouden met hun welzijnsgerelateerde problemen? En kunnen zij doorstromen naar een ander stelsel wanneer de tijdelijke werkervaring ten einde loopt?

De artikel 60§7- en artikel 61-contracten worden ingekanteld in het Vlaamse activeringsbeleid met het oog op activering van meer mensen met een leefloon.

Voor de rechthebbenden zorgen deze contracten voor een hoger inkomen en werkervaring. Maar ze roepen ook vragen op. Ten eerste, op het moment dat de duurtijd van de contracten het recht op een volledige werkloosheidsuitkering (her)openen, vallen de federale subsidies weg en dienen de OCMW's de contracten stop te zetten. Het stopzetten van de tewerkstelling zorgt voor verlies aan inkomen, brengt vaak demotivatie met zich mee en riskeert een vicieuze cirkel 'precaire tewerkstelling-inactiviteit' teweeg te brengen. Een aantal OCMW's zet de tewerkstelling wel verder, gefinancierd met eigen middelen. Heel wat OCMW's doen daarnaast inspanningen opdat de contracten uitmonden in een duurzame transitie naar de arbeidsmarkt, dit door samen te werken met gewestelijke diensten, vzw's en ondernemingen. Het is wenselijk om deze inspanningen meer te ondersteunen.

Ten tweede zijn er getuigenissen van OCMW's die voorzien in stages voorafgaand aan artikel 60. Als de betrokken persoon een geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie door middel van tewerkstelling afsluit, zijn deze stages aanvaardbaar. Indien dit niet het geval is, zijn ze een vorm van misbruik.

Ten derde is er in sommige OCMW's een tendens tot verstrenging van de voorwaarden inzake werkbereidheid, soms mede ingegeven door de lokale budgettaire situatie en door de toevloed van gesanctioneerde werklozen. Personen die nog kampen met heel wat problemen op andere levensdomeinen, zijn evenwel vaak niet in staat om een artikel 60 te beginnen of vol te houden. Activeringsdwang, vergezeld van sancties, zal er in die gevallen eerder toe leiden dat hun situatie verslechtert.

Het regeerakkoord kondigt de uitvoering en evaluatie van de decreten Maatwerk en Lokale Diensteneconomie aan.

Wat de evaluatie betreft, vraagt het Steunpunt dat dit gebeurt op participatieve wijze, met betrokkenheid van alle belanghebbenden.

In het activeringsbeleid (begeleidingsluik) worden er acties opgezet voor verschillende groepen. Voor jongeren zet de Regering o.a. in op een betere aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt en het remediëren van vroegtijdig schoolverlaten. De Regering wenst tegelijk aan elke jonge werkzoekende binnen de 4 maanden een aanbod op maat te garanderen (persoonlijke ondersteuning bij zoeken naar job, intensieve begeleiding, beroepsopleiding of werkervaring).

Zeker jongeren in armoede en vroegtijdige schoolverlaters hebben moeite om zich in te schakelen op de arbeidsmarkt. Sommigen onder hen hervatten een opleiding, anderen kennen een betrekkelijk lange periode van werkloosheid of een opeenvolging van werkloosheidsperiodes en jobs van korte duur, nog anderen 'haken af' van de arbeidsmarkt. Deze werkloosheidsperiodes en de vicieuze cirkel van inactiviteit en kortdurende jobs zorgen voor demotivatie en een verlies aan vaardigheden, en brengen zo schadelijke effecten voor de beroepsloopbaan op lange termijn met zich mee. Het soort banen zelf waarin men terecht komt, kan eveneens tot 'scarring effects' leiden: jobs waarin men niets bijleert of waar de bijgeleerde vaardigheden niet of nauwelijks bruikbaar zijn voor andere werkgevers, beknotten de kansen op toekomstige tewerkstelling. Jonge laaggeschoolden doen het meeste beroep op uitzendkantoren voor het vinden van hun eerste baan. Velen onder hen geven aan niets te hebben bijgeleerd tijdens hun eerste werkervaring. De vraag stelt zich of in die gevallen interimjobs voor hen een springplank vormen naar duurzame jobs. Het is bijgevolg aangewezen om meer stabiele en kwaliteitsvolle jobs te creëren.

De maatregelen gericht op een betere beroepsinschakeling van schoolverlaters dienen ingepast te worden in een meerdimensionale aanpak van de overgang van school naar werk. Het wegwerken van schoolse ongelijkheden, en het aanpakken van problemen bij jongeren op andere levensdomeinen, zijn onontbeerlijke schakels in deze aanpak.

Langdurig werkzoekenden wil men zo maximaal bij de arbeidsmarkt blijven betrekken en vrijwaren van sociaal isolement. Er komt één systeem van tijdelijke werkervaring dat openstaat voor alle werkgevers en als doel heeft competenties en werkervaring (waar gemeenschapsdienst toe kan behoren) op te bouwen. Het aanbod van begeleiding op de werkvloer voor deze doelgroep wordt uitgebreid.

Langdurig werklozen dreigen in het bijzonder sociaal geïsoleerd te raken, zowel door de verlaging van hun uitkering naarmate hun werkloosheid vordert (waardoor deelname aan sociaal-culturele activiteiten in het gedrang komt) als door het stigma dat kleeft op langdurige werkloosheid. Dit stigma wordt in de hand gewerkt door een activeringsbeleid dat te eenzijdig focust op de individuele verantwoordelijkheid van werklozen voor hun toestand. Daarmee wordt voorbij gegaan aan de moeilijkheden op andere levensdomeinen die de arbeidsparticipatie van heel wat langdurig werklozen belemmeren en aan het gebrek aan werkbare jobs voor hen. Werkervaringsmaatregelen, die moeten toelaten om sociale zekerheidsrechten op te bouwen, kunnen sommigen onder hen helpen om op termijn opnieuw een duurzame job te verwerven in de reguliere of sociale economie. Voor anderen is werkervaring niet (meteen) haalbaar en is vrijwilligerswerk een betere piste. Het dient dan wel om volwaardige, valoriserende activiteiten te gaan die op een echte vrije keuze berusten. Gedwongen 'vrijwilligerswerk' is culpabiliserend voor de betrokkenen, met het risico op verder sociaal isolement, ondermijnt hun recht op trajectbegeleiding met oog voor het bredere welzijn en is evenmin bevorderlijk voor de goede werking van de organisaties waarin deze activiteiten worden verricht. Wordt gemeenschapsdienst hier begrepen in emanciperende (dienst die zowel valoriserend is voor individu als samenleving, en berust op vrije keuze) of disciplinerende (als een bijkomende tegenprestatie voor het recht op werkloosheid) termen?

Voor 55-plussers wordt de activering uitgebreid tot de leeftijd van 65, rekening houdend met de capaciteiten van de VDAB en de arbeidsmarktsituatie.

De tewerkstellingskansen van deze personen zijn erg laag, onder meer omwille van vooroordelen en discriminatie. Werkbaarheidsproblemen dreigen hen ook definitief van de arbeidsmarkt te verwijderen. Er zijn bijgevolg passende acties nodig om deze problematiek te verhelpen; de werkgevers dienen in deze gewezen te worden op hun maatschappelijke verantwoordelijkheid. Voor mensen in armoede, vooral zij die zich langdurig of regelmatig in armoede bevinden, is er in het bijzonder aandacht nodig voor hun 'vroegtijdige veroudering'. Als gevolg van hun situatie worden ze geconfronteerd met chronische stress en slaapgebrek, eten ze onevenwichtiger, ondergaan ze meer schadelijke gevolgen van hun leefomgeving. Op soms relatief jonge leeftijd kan men fysiek en mentaal niet meer volgen ... men is vroegtijdig verouderd. Deze medische problemen zijn moeilijk te diagnosticeren, ze worden niet als 'ziekte' erkend wat het recht op invaliditeitsuitkeringen bemoeilijkt.

Wat betreft het controleluik van het activeringsbeleid pleit de Regering voor een versterking van de controle op de beschikbaarheid. In overleg met de federale overheid wil ze het normatief kader voor de regelgeving inzake passende dienstbetrekking, actief zoekgedrag, administratieve controle en sancties verfijnen.

Een armoedetoets vóór de implementatie van de nieuwe controlebevoegdheden van de Gewesten inzake de beschikbaarheid van werklozen is wenselijk. De controle op deze beschikbaarheid vormt een essentieel onderdeel voor de legitimiteit van de werkloosheidsverzekering. De huidige regelgeving op federaal niveau heeft echter als gevolg dat de

individuele verantwoordelijkheid voor de werkloosheid te zeer wordt benadrukt in plaats van structurele mechanismen. Het evenwicht tussen rechten en plichten van de uitkeringsgerechtigden en de overheid, inherent aan een sociale werkloosheidsverzekering, staat daardoor op de helling.

Zo heeft de regelgeving inzake de passende dienstbetrekking een stuk van zijn beschermend karakter tegen preciaire jobs en levensomstandigheden verloren omdat ze nog sterk geïnspireerd is op het kostwinnersmodel en onvoldoende mee geëvolueerd is met de arbeidsmarkt. De recente aanpassing van twee criteria van de passende dienstbetrekking (verhoging van 25 naar 60 km van de afstand tussen werk- en woonplaats waaronder een werkloze een werkaanbod mag weigeren; inkorting van de termijnen waarin een werkaanbod dient overeen te stemmen met het diploma of beroep) bouwt die bescherming verder af. Een evaluatie, op participatieve wijze, van de criteria over de passende dienstbetrekking en de toepassing ervan in de praktijk, kan deel uitmaken van een armoedetoets vóór de implementatie van de nieuwe controlebevoegdheden. Bij deze evaluatie kan men zich inspireren op de reflectie en beleidsvoorstellen opgenomen in de tweejaarlijkse Verslagen 2009 en 2013 van het Steunpunt.

Bij de controle van het actief zoekgedrag en administratieve controle dient men meer rekening te houden met armoedesituaties die het zoeken naar werk juist bemoeilijken. Het federale activeringsplan heeft immers tot een toenemend aantal sancties geleid, in de eerste plaats bij de meest kwetsbaren. Een belangrijk deel van de gesanctioneerde werklozen wendt zich tot het OCMW, wat leidt tot een verschuiving van de financiële kosten naar de lokale overheden en een verlies van sociale rechten voor de betrokkenen. Een deel werklozen vindt zijn weg niet tot het OCMW, wat hen verder van de arbeidsmarkt verwijdert. Nochtans zijn kwetsbare werklozen niet minder dan andere werklozen bereid om een job te aanvaarden. Maar regelmatige adreswijzigingen, vruchteloze stappen naar werk in het verleden met ontmoediging als gevolg, moeilijkheden en schaamte om hun arbeids- en levenstraject te verduidelijken en te rechtvaardigen, moeilijkheden bij het begrijpen van administratieve formulieren ... verklaren vaak hun absentisme op de opvolgingsgesprekken en het niet nakomen van hun verbintenissen in de activeringscontracten. De facilitatoren van de RVA hebben vaak niet voldoende tijd of ruimte om meer inzicht te verwerven in de leefomstandigheden van de werklozen, zodat ze er rekening mee kunnen houden bij de opstelling van deze contracten. Wel heeft de RVA een specifieke vormingsmodule over armoede gepland voor de facilitatoren. Een dergelijke module is een idee dat meegenomen kan worden bij de reflectie over de implementatie op gewestelijk niveau.

Een punt dat niet vermeld staat in het regeerakkoord, maar beslist is in het kader van de staatshervorming, is de verruiming van de opvolging van het actief zoekgedrag naar oudere werklozen. Het Vlaams Gewest zal vanaf 2016 kunnen beslissen om de leeftijd voor controle op te trekken tot 60 jaar. Voor oudere werknemers dient de activeringsprocedure voldoende rekening te houden met zowel hun – voorlopig geringe – tewerkstellingskansen en hun specifieke problemen op het vlak van jobkwaliteit. Specifiek voor mensen in

armoede dient men rekening te houden met, zoals hierboven aangehaald, de 'vroegtijdige veroudering'.

Volgens het regeerakkoord zal een apart orgaan binnen de VDAB een sanctie opleggen, zodat neutraliteit en onafhankelijkheid gewaarborgd wordt. De VDAB zal ook het rechten en plichtenkader actualiseren en vervolgens helder en transparant communiceren.

Het is essentieel dat niet dezelfde persoon en dienst binnen de gewestelijke diensten de begeleidings- en controletaken vervult. Zo niet is de opbouw van een vertrouwensrelatie met een trajectbegeleider, een noodzakelijke voorwaarde om stappen te zetten richting duurzame arbeidsinschakeling, onmogelijk. Gezien voor heel wat werkzoekenden het onderscheid tussen wie begeleidt en controleert nu al niet duidelijk is, ondanks dat afzonderlijke diensten op een ander beleidsniveau hiervoor instaan, zal het uitermate belangrijk zijn dat werkzoekenden hier duidelijke communicatie over ontvangen. Wat de actualisering van het rechten- en plichtenkader betreft, is het nodig dat de gewesten minimaal de bepalingen uit het Handvest van de sociale verzekerde overnemen. Een heldere en transparante communicatie over rechten en plichten staat ook ingeschreven in dit Handvest. De wijze en type van communicatie moet daarbij aangepast zijn aan arme en laaggeletterde werklozen, die hun rechten en plichten het minst van al kennen. Dit vereist ook mondelinge communicatie en acties die er toe leiden dat hun absenteïsme op gesprekken daalt.

Leren en werken

Zie onder 'Onderwijs – Opwaardering technisch en beroepsonderwijs'.

Combinatie arbeid-gezin

Het dienstenchequestelsel zal dezelfde doelstellingen nastreven na de regionalisering ervan: ondersteuning van de combinatie arbeids- en privéleven, strijd tegen het zwartwerk en activering van laaggeschoolde en langdurige werkzoekenden. De verplichting om 60 % werkzoekenden en leefloners aan te werven wordt afgeschaft, nadat er afdoende alternatieven zijn gevonden om werkzoekenden toe te leiden naar dit stelsel. Aanvullende thuiszorg en dienstencheques worden als complementair beschouwd, maar toch duidelijk van elkaar gescheiden.

De regelgeving qua contractduur bij de arbeidsovereenkomsten dienstencheques wijkt op bepaalde punten af van de normale arbeidswetgeving. Zo kunnen er in de eerste 3 maanden een onbeperkt aantal contracten van bepaalde duur worden afgesloten zonder dat dit leidt tot het sluiten van een contract van onbepaalde duur. En tijdens de eerste 3 maanden is het mogelijk contracten van minder dan 1/3 van de wekelijkse arbeidsduur aan te bieden (na 4 maanden is de voorwaarde minstens 10 uur voor werknemers zonder aanvullende uitkering, minstens 13 voor werknemers met een aanvullende uitkering). Daarnaast zijn de werknemers die vallen

onder paritair comité 322.01 (waar de arbeidsvoorwaarden van de specifieke arbeidsovereenkomsten dienstencheques worden bepaald) benadeeld op het vlak van lonen in vergelijking met zij die vallen onder het paritair comité voor de schoonmaakbedrijven. Deze afwijkingen belemmeren hun job- en inkomenszekerheid.

De regionalisering biedt een kans om de overheidssubsidies voor ondernemingen te koppelen aan de jobkwaliteit, bijvoorbeeld aan het afsluiten van contracten van onbepaalde duur. De verbetering van andere arbeidsvoorwaarden dient ook voortgezet te worden, zoals op het vlak van de aard van de verrichte arbeid (het gaat over zware werkzaamheden), de vormingsmogelijkheden, en de verplaatsingen (zowel het aantal verplaatsingen als de kost ervan ten laste van de werknemer).

Het overgrote deel van de werknemers zijn vrouwen. Deze situatie verdient dan ook een genderanalyse die rekening houdt met de onderwaardering van de dienstenchequejobs en de stereotypering van vrouwelijke arbeid.

De behoefte om huishoudelijke arbeid door derden te laten verrichten, en dus aan dienstencheques, komt mede voort uit de gestegen gemiddelde arbeidsduur op gezinsniveau en de toegenomen arbeidsdruk. Men dient na te gaan welke andere instrumenten een antwoord kunnen bieden aan deze arbeidsmarktsituatie. Op die manier kan het aanzienlijke overheidsbudget voor dit stelsel ook beheerst worden.

MOBILITEIT EN OPENBARE WERKEN (HOOFDSTUK VII)

Bereikbaarheid

Na evaluatie wil de Vlaamse Regering het concept van basismobiliteit voor De Lijn doen evolueren naar basisbereikbaarheid. In dunbevolkte gebieden zal met een gericht vervoersaanbod armoede worden vermeden. Daarvoor wordt ingezet op innovatieve vervoersconcepten zoals belbussen, buurtbussen, deeltaxi's/regiotaxi's, deelfietsen- en auto's... De efficiënte inzet van publieke middelen bij De Lijn is essentieel. Dit houdt onder meer in dat er voldoende eigen vervoersinkomsten kunnen verworven worden. De uitbouw van het stedelijk netwerk is één van de prioriteiten en de ontsluiting van het platteland blijft voldoende gewaarborgd.

Een zekere mobiliteit is vereist opdat men volwaardig kan deelnemen aan de samenleving. Bij maatschappelijk kwetsbare personen staat een gebrek aan mobiliteit synoniem met sociaal isolement. Indien ze geen privé- of eigen vervoer ter beschikking hebben, dienen ze oplossingen te vinden om zich naar essentiële sociale diensten te begeven die meer energie, tijd en/of geld kosten. Vervoersarmoede is meer dan een probleem van betaalbaarheid en beschikbaarheid van vervoersmiddelen. Ze heeft ook te maken met moeilijk toegankelijke informatie over het aanbod, met het kunnen en durven gebruiken van vervoersmiddelen, met een beperkt sociaal netwerk (mensen in armoede kunnen minder familie of vrienden inschakelen als 'chauffeur')...

Vervoersarmoede is een bijzonder nijpend probleem op het platteland. Dat blijkt ook uit onderzoek naar armoede op het platteland en in de stad dat op vraag van het Steunpunt werd uitgevoerd. Gebrek aan openbaar vervoer en grote afstand tot scholen, gezondheidszorgverstrekkers, winkels... op het platteland brengen de nood aan eigen gemotoriseerd vervoer met zich mee, iets dat voor maatschappelijk kwetsbare personen vaak financieel of fysiek niet mogelijk is. Het uitbouwen en behouden van toegankelijke diensten en voorzieningen op het vlak van mobiliteit is dan ook belangrijk om dit aspect van plattelandsarmoede terug te dringen. De adviezen van het Interbestuurlijk Plattelandsoverleg over de bereikbaarheid en toegankelijkheid van voorzieningen op het platteland zijn in dit opzicht zinvol. Ze kunnen als toetssteen dienen bij de evaluatie van het concept van basismobiliteit en bij de (verdere) ontwikkeling van innovatieve vervoersconcepten.

Het beeld dat mensen in armoede van hun eigen omgeving hebben, kan eveneens hun mobiliteit afremmen, zowel in de stad als op het platteland. Het Brussels Observatorium voor gezondheid en welzijn (Brussels armoederapport 2012) wijst er op dat jongeren uit achtergestelde buurten een andere ruimtelijke logica hebben dan jongeren uit beter begoede buurten. Het verplaatsingsgedrag van eerstgenoemden blijft vaak beperkt tot hun buurt, waarmee ze zich vereenzelvigen. Financiële (enkel wie voldoende financiële middelen heeft, kan elders een woning zoeken) en administratieve (een verandering van OCMW betekent bijvoorbeeld dat men opnieuw een hele weg moet afleggen om zijn rechten te verkrijgen) drempels belemmeren ook hun sociale mobiliteit. Daarbovenop komt dat hun buurten over weinig voorzieningen, inclusief vrijetijdsactiviteiten, beschikken en niet erg aantrekkelijk zijn.

LANDBOUW, VISSERIJ EN PLATTELAND (HOOFDSTUK IX)

Oog voor welzijn

De Vlaamse Regering wil nieuwe domeinen van hulpverlening aan bedrijven in nood verkennen en werken aan een preventief beleid.

Armoede onder zelfstandigen, waaronder land- en tuinbouwers, is een complex probleem dat nog onvoldoende gekend is. Omdat zelfstandigen in moeilijkheden niet gemakkelijk de weg vinden naar de OCMW-dienstverlening en deze op haar beurt vaak onvoldoende afgestemd is op hun problematiek, is het belangrijk verenigingen die zelfstandigen in moeilijkheden begeleiden, te ondersteunen en samenwerkingsverbanden met OCMW's te bevorderen. Daarnaast is het nodig meer in te zetten op het voorkomen van faillissementen, bijvoorbeeld door te helpen bij het opstarten van een zaak.

Plattelandsbeleid

Het Vlaamse regeerakkoord stelt een krachtig plattelandsbeleid voorop. Door onder andere te zorgen voor aangepaste dienstverlening wil men de leefbaarheid van dit platteland versterken.

Onderzoek naar armoede op het platteland en in de stad dat op vraag van het Steunpunt werd uitgevoerd, toont aan dat het aandeel arme huishoudens weliswaar het hoogst is in dichtbebouwde stedelijke gebieden maar ook dat de huishoudens die op het platteland wonen op de tweede plaats staan. Vervolgens komen de huishoudens in stedelijke gebieden en tenslotte deze in de tussenliggende gebieden. Daarnaast werd vastgesteld dat plattelandsarmoede een specifiek karakter heeft in vergelijking met armoede in de stad, onder andere omwille van tekortkomingen in diensten en toegankelijkheid (gebrek aan openbaar vervoer, grote afstand tot scholen en winkels, noodzaak om over een auto te beschikken, gebrek aan kinderopvang en werkgelegenheid...). Het uitbouwen en behouden van toegankelijke diensten en voorzieningen is dan ook belangrijk om plattelandsarmoede terug te dringen. De adviezen van het Interbestuurlijk Plattelandsoverleg over de bereikbaarheid en toegankelijkheid van voorzieningen op het platteland zijn hier zinvol.

LEEFMILIEU EN NATUUR (HOOFDSTUK X)

Het Vlaamse regeerakkoord noemt water levensnoodzakelijk; het moet drinkbaar, beschikbaar en betaalbaar zijn. Bij de kosten van waterwinning, - afvoer en – zuivering moeten er sociale correcties zijn voor beschermde klanten. Vanaf 1 januari 2016 wordt de 'gratis' m3 water afgeschaft, en wordt een vaste vergoeding voor waterafvoer en –zuivering ingevoerd die gepaard gaat met een vermindering van de variabele vergoedingen voor waterlevering en waterafvoer, met tegelijkertijd een vermindering van beide vaste vergoedingen in het verhouding tot het kindertal of de gezinsomvang.

In 2013 werd een statuut van beschermd afnemer ingevoerd, wat in overeenstemming was met de aanbevelingen van het Steunpunt. De groepen die hiervoor in aanmerking komen, zijn echter nog beperkt; bovendien zijn er ook nog geen sociale tarieven voor water ingevoerd. Het is dan ook prioritair om te zien welke groepen – groepen op basis van een statuut en eveneens een doelgroep op basis van inkomenscriteria – kunnen toegevoegd worden, en op welke manier sociale tarieven kunnen worden toegepast. Het is aangewezen om een armoedetoets toe te passen op het geheel van wijzigingen die men wenst door te voeren in de tariefstructuur voor drinkwater.

Net als bij energie moeten we ons ook systematisch afvragen hoe we het verbruik van water structureel kunnen verminderen, om tegelijk ook de waterfactuur te verminderen. Huishoudens met een laag inkomen beschikken juist vaak minder over bijvoorbeeld regenwaterinstallaties, ook al omdat ze vaak in huurwoningen wonen. Er dient dan ook nagedacht te worden hoe waterbesparende ingrepen kunnen gestimuleerd worden bij huishoudens die

in armoede en bestaansonzekerheid leven, en in het bijzonder zij die in huurwoningen wonen.

ENERGIE EN KLIMAAT (HOOFDSTUK XII)

Vlaanderen zet in op energie-efficiëntie

De Vlaamse Regering wil verder inzetten op energie-efficiëntie en streven naar een lange termijnvisie voor het energiesysteem, waarbij economische, sociale en ecologische belangen moeten verenigd worden.

Interessant is dat men wil komen tot een Energiepact tussen de verschillende overheden en tal van stakeholders. In dit debat is het wel belangrijk om ook zeker de verenigingen waar armen het woord nemen evenals vertegenwoordigers van organisaties op het terrein te betrekken, opdat de stem van de consument – en in het bijzonder de consument in een situatie van armoede of bestaansonzekerheid – in het debat zou worden meegenomen.

Doelstelling 20-20-20

In het regeerakkoord is voorzien om maatregelen voor energiebesparing te (blijven) voorzien, maar met een gedifferentieerde aanpak: extra stimuli voor gecombineerde maatregelen en totaalrenovaties, verlaagde individuele premies voor dakisolatie en hoogrendementsglas, premies op maat van verschillende doelgroepen, energieleningen van het Fonds voor de Reductie van de Globale Energiekost (beperkt tot beschermde afnemers). De gratis kWh wordt afgeschaft, maar men wil voorzien in maatregelen om energiearmoede tegen te gaan.

Het is belangrijk te bekijken hoe men groepen in armoede en bestaansonzekerheid met ondersteunende maatregelen kan bereiken. Maar bij een selectief beleid moet men voldoende blijven stilstaan bij het probleem dat tegelijk met een afbakening van groepen er steeds mensen – die evenzeer in een situatie van armoede en bestaansonzekerheid leven - buiten de maatregelen vallen. Enkele jaren geleden heeft Vlaanderen de doelgroep voor het statuut beschermde afnemers gelijkgesteld met de categorieën op federaal niveau (zie toekenning sociale maximumprijzen gas en elektriciteit). Enkel groepen met een bepaald statuut komen hierdoor voor maatregelen in aanmerking. Diegenen die zich in een situatie van armoede en bestaansonzekerheid bevinden, maar niet over een dergelijke statuut beschikken, vallen op deze manier vaak buiten het toepassingsgebied van maatregelen. Het is dan ook bijzonder belangrijk om de doelgroep van maatregelen voldoende breed te nemen: groepen op basis van bepaalde statuten, en - bijkomend - een groep op basis van inkomensvoorwaarden. Wat dat laatste betreft, kunnen we bijvoorbeeld verwijzen naar de groep die wordt toegelaten tot de verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering op basis van inkomensvoorwaarden. En eveneens interessant is de mogelijkheid in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest waarbij de gewestelijke

regulator en het OCMW aan iemand het statuut van beschermde afnemer kan toekennen.

De maatregelen die de Vlaamse Regering ter vervanging van de gratis kWh wil nemen, worden niet gespecificeerd. De uitwerking ervan dient in overleg met de verschillende actoren, met inbegrip van mensen in armoede en hun verenigingen, uitgewerkt te worden. Er zijn de voorbije jaren reeds verschillende initiatieven genomen waarvan een evaluatie – in overleg – interessante elementen voor toekomstige initiatieven kan opleveren.

De Vlaamse Regering wenst naar een synergie te streven tussen projectpromotoren van sociale energie-efficiëntieprogramma's en lokale entiteiten.

Op het terrein bestaan reeds interessante initiatieven die een concreet samenwerkingsverband zijn tussen verschillende organisaties en actoren, en een geïntegreerd aanbod hebben van informatieverstrekking, begeleiding bij werkzaamheden en de activering van premiemogelijkheden. Er kan uit deze ervaringen reeds veel geleerd worden en dergelijke initiatieven kunnen in de verschillende regio's voorzien worden.

Betaalbare energie

In het regeerakkoord voorziet men dat in de toekomst gezinnen de mogelijkheid krijgen om hun vraag aan te passen volgens de kost van energie op verschillende tijdstippen van de dag.

Dit is mogelijks een verwijzing is naar de introductie van slimme meters. De voorbije jaren is een debat gestart in de drie gewesten over de opportuniteit van de installatie van deze slimme meters, waarbij zowel argumenten pro (bijvoorbeeld slimmer energiegebruik in functie van energiebesparing, ...) als contra (bijvoorbeeld grote kost van een dergelijke introductie tegenover een eerder beperkte energiebesparing, ...) konden worden genoteerd. Vanuit de organisaties die mensen in armoede en bestaansonzekerheid vertegenwoordigen werd afwijzend gereageerd op een mogelijke introductie van slimme meters, waarbij onder andere gewezen werd op het risico om nog meer verschillende en complexe tariefplannen te krijgen, daar waar het voor de consument – en zeker een consument in een zwakkere socio-economische positie – nu reeds heel moeilijk is om een weg te vinden in de geliberaliseerde energiemarkt.

De Vlaamse Regering wil de middelen voor de energiescan heroriënteren naar maatregelen die energiearmoede aan de bron aanpakken, met een sterke operationele rol voor sociaal economieprojecten. Men wil de energiearmoede aan de bron verminderen via een lager verbruik: prioritair inzetten op energiebesparende maatregelen, behoud van de minimale levering van aardgas en elektriciteit, verhoogde energieprijzen voor de beschermde afnemers, versterking van het sociale dakisolatieprogramma, ...

Cruciaal op dit vlak is om vooruitgang te boeken in de realisatie van energiebesparende ingrepen bij huurwoningen, zowel op de sociale als private huurmarkt. Er moet hierbij verder nagedacht worden over hoe

eigenaars van private huurwoningen kunnen worden gestimuleerd om energiebesparende maatregelen te nemen. Er kan geleerd worden uit een evaluatie van eerdere initiatieven in Vlaanderen, de andere gewesten en het buitenland. Wat betreft de minimale levering van aardgas en elektriciteit dient bekeken te worden hoe men meer garanties kan bieden dat huishoudens niet zonder energie komen te staan en een leven kunnen leiden dat beantwoordt aan de menselijke waardigheid.

Het regeerakkoord onderstreept het belang van een doeltreffende en maatgerichte samenwerking tussen netbeheerders, OCMW's en andere actoren.

Het bestaande overleg op het Vlaamse niveau – via bijvoorbeeld het verticaal armoede-overleg – dient verdergezet en versterkt te worden. Belangrijk in de behandeling van betalingsproblemen voor energie – en water – zijn de Lokale Adviescommissies. Hier kan verder geïnvesteerd worden in een verbetering en harmonisering van de werking van de LAC's, en in een verbetering van de rechtspositie van de betrokken consument.

WONEN (HOOFDSTUK XIII)

Het hoofdstuk 'wonen' begint met het belang van het recht op wonen: "Wonen is een basisrecht. Iedereen heeft nood aan een geschikte, betaalbare woning in een kwaliteitsvolle omgeving". De private sector wordt de belangrijkste partner genoemd, en steden en gemeenten de regisseur van het lokaal woonbeleid. De Vlaamse Regering wil verder uitvoering geven aan het decreet Grond- en Pandenbeleid. Het vooropgestelde groeipad wordt verlengd tot 2025. Aanvullend wordt voorzien om 6.000 extra woningen te realiseren in het segment van de bescheiden woningen. Op basis van een inventarisatie van publieke en semi-publieke gronden wil men de publieke rechtspersonen stimuleren om deze op de markt te brengen en/of aan te wenden voor de algemene maatschappelijke noden.

In vergelijking met haar Europese buurlanden heeft België een laag aandeel publieke woningen in verhouding met het aantal huishoudens, ook in Vlaanderen zijn er slechts 5,44 % sociale woningen. Gezien het grote gebrek aan betaalbare degelijke woningen is het prioritair om te trachten het aantal woongelegenheden met een gereguleerde huur (sociale woningen, woningen die ter beschikking worden gesteld door een sociaal verhuurkantoor, ...) sterk te verhogen. Men zou hierbij telkens moeten aftoetsen of de groepen die de meeste moeilijkheden ondervinden werkelijk genieten van een verhoogd aanbod. Een voldoende aanbod aan woningen met een gereguleerde huur is cruciaal om het recht op een behoorlijke huisvesting, voorzien door artikel 23 van de Grondwet, effectief in praktijk waar te maken.

Er moet tevens over gewaakt worden dat de voorziene woningen aangepast zijn aan de diversiteit aan gezinssituaties van de aanvragers. Er kan ook gebruik gemaakt worden van de opportuniteiten inzake alternatieve woonvormen, zoals bijvoorbeeld Community Land Trust-initiatieven (waarbij

bewoners enkel de woning in eigendom hebben en een collectieve structuur de grond bezit), ...

Eigendomsverwerving wordt verder gestimuleerd

De Vlaamse Regering wil eigendomsverwerving verder stimuleren, maar bestaande maatregelen worden grondig herzien: de woonbonus wordt herzien, de realisatie van de sociale koopwoningen wordt niet langer ondersteund met subsidies, het stelsel bijzondere sociale leningen wordt geobjectiveerd. De bestaande verzekering gewaarborgd wonen wordt verder gepromoot.

De steun in eigendomsverwerving enerzijds en de ondersteunende maatregelen voor de huursector dienen meer in evenwicht te komen. In die zin zouden de vrijgekomen middelen uit de afbouw van ondersteuningsmaatregelen voor eigendomsverwerving moeten dienen voor een sterkere ondersteuning van de huursector. Huishoudens met een laag inkomen hebben het immers bijzonder moeilijk om een degelijke en betaalbare woning te kopen en zijn veel meer aangewezen op een huurwoning.

Een toegankelijke private huurmarkt

De Regering wil een versterking van de private huurmarkt, met als uitgangspunten: de betaalbaarheid, de bescherming van de woonkwaliteit en woonzekerheid voor de huurder en het versterken van de garanties en betaalbaarheid voor de verhuurder. Na de overdracht van bevoegdheden wil de Regering prioriteit geven aan het verzekeren van continuïteit en homogeniteit in de regelgeving.

Voor heel wat huurders met een laag inkomen vormt de huurwaarborg momenteel een ernstige drempel in de toegang tot een degelijke woning. Er stellen zich met betrekking tot de toepassing van de regelgeving verschillende problemen: het geringe gebruik van de bankwaarborg (met de mogelijkheid tot samenstelling van de waarborg in schijven, wat belangrijk kan zijn voor huishoudens met een laag inkomen) wegens de quasi onbestaande promotie van deze mogelijkheid en/of de hoge dossierkosten die door banken worden gevraagd, de keuze bij verhuring voor andere huurwaarborgvormen (waaronder de waarborg in cash aan de verhuurder, wat wettelijk verboden is), en het geringe gebruik van het neutraal formulier (waarbij de oorsprong van de waarborg niet wordt vermeld, om uitsluiting te vermijden). De oprichting van een centraal huurwaarborgfonds voor alle huurders (zowel private als sociale huurders) blijft voor heel wat actoren het beste systeem om de huurwaarborg te regelen. In zijn werkzaamheden betreffende de huurwaarborg heeft het Steunpunt – naast de verschillende voordelen van een dergelijk fonds - ook een aantal aandachtspunten genoteerd en is het bereid om een bijdrage te leveren in het debat over de toekomstige initiatieven rond de huurwaarborg.

In het geval er geschillen zijn tussen een verhuurder en huurder zouden paritaire huurcommissies een huurbemiddeling kunnen voorstellen. Opgericht op lokaal niveau (op gemeentelijk niveau, maar met ook de mogelijkheid van intergemeentelijke initiatieven) en in gelijke mate samengesteld uit vertegenwoordigers van huurders en eigenaars bieden zij een beter kader voor een dialoog tussen partijen die zich in een conflict bevinden. Bovendien zou het niet nodig zijn om bijgestaan te worden door een advocaat. Hun toegang zou ook gratis moeten zijn om te voorkomen dat er een financiële barrière zou zijn bij hun gebruik.

Diezelfde huurcommissies kan ook de opdracht gegeven worden om tabellen met righthuurprijzen (rekening houdend met de kwaliteit van de woningen) op te stellen en te publiceren.

De Vlaamse Regering wil huuraanpassingen mogelijk maken bij duurzame investeringen en spreekt over stimulerende maatregelen voor renovatie en vernieuwbouw.

Huurders met een laag inkomen zijn vaak aangewezen op huurwoningen met een slechte woonkwaliteit, met dikwijls hoge energie- en waterfacturen als gevolg van de slechte energieprestatie van deze woningen. Het is dan ook belangrijk om de denkpistes verder te ontwikkelen over hoe eigenaars kunnen worden gestimuleerd tot het nemen van energie- en waterbesparende investeringen, zonder dat de woonzekerheid en de betaalbaarheid voor de betrokken huurders vermindert.

Bij het afsluiten van een huurovereenkomst of bij de hernieuwing ervan, is de verhuurder vrij om de hoogte van de huur te bepalen. In sommige gevallen (en vaak in het geval van woningen die aan mensen met een precare situatie worden verhuurd) is de huur niet in verhouding met de kwaliteit van de woning. Huurders beschikken vaak niet over de nodige informatie om de verhouding prijs-kwaliteit te kunnen evalueren. In Vlaanderen zijn er righthuurprijzen die worden gebaseerd op de huurprijzen van geregistreerde huurcontracten maar deze houden geen rekening met gebreken of een slechte kwaliteit van de woning. De bepaling en publicatie van referentiehuurprijzen - rekening houdend met de kwaliteit van de woningen - zou de verhuurders en huurders kunnen helpen om de gemiddelde huurprijs in relatie tot de kwaliteit van de woning te kennen. Er kan aan paritaire huurcommissies (zie ook hierboven) de opdracht gegeven worden om tabellen met dergelijke righthuurprijzen op te stellen en te publiceren.

De Regering wil inzetten op het tijdelijk aanwenden van huursubsidies en men wil ervoor zorgen dat deze terecht komen bij diegenen die het echt nodig hebben.

Er bestaat momenteel een huurpremie. De huidige premie is echter op twee vlakken beperkt: enerzijds moet men eerst 4 jaar op de wachtlijst voor een sociale woning staan en anderzijds kan men er maar van genieten op voorwaarde van een heel laag inkomen. De doelgroep van deze premie zou dus dienen verruimd te worden. Er kan tevens nog onderzocht worden welke verdere stappen kunnen ondernomen worden in de automatisering van de toekenning van deze premie.

Het voorzien van huurpremies voor mensen aan wie geen woning werd aangeboden binnen de voorziene periode mag geen excuus zijn om het sociale woningpark niet verder uit te breiden. Voor elke toegekende huurpremie zou er in principe een extra investering in sociale woningbouw moeten komen, opdat tegelijk het tekort aan sociale woningen wordt aangepakt.

In het Regeerakkoord is voorzien om werk te maken van de bescherming tegen huurachterstallen en wanbetaling voor de verhuurder enerzijds en continue huisvesting voor de huurder anderzijds, en is ook een evaluatie van het fonds preventie van uithuiszettingen voorzien.

Het is in elk geval belangrijk om bij de evaluatie van het fonds ter preventie van uithuiszettingen de verschillende actoren te betrekken, ook de verenigingen en organisaties die mensen in armoede vertegenwoordigen.

De Regering wil leegstand en verkrotting van gebouwen aanpakken.

Acties op dit vlak zijn nodig gezien ook de wettelijke instrumenten die de voorbije jaren zijn uitgewerkt te weinig worden toegepast. Er kan gekeken worden hoe de sociale verhuurkantoren bij dit proces kunnen worden betrokken.

Daarnaast kunnen ook de initiatieven inzake alternatieve woonvormen (zoals solidair wonen) die op het terrein zijn ontstaan ondersteund worden. Vooral projecten die zijn vorm gegeven door en met mensen in armoede zelf, kunnen beantwoorden aan hun vragen naar een plaats om te wonen, solidariteit, begeleiding, enzovoort. De woonsector moet zich hiervoor open stellen, haar beleid aan deze woonalternatieven aanpassen en deze in een gediversifieerde aanpak integreren.

Er kan ook in de mogelijkheid voorzien worden om lege publieke woningen tijdelijk te gebruiken.

De strijd tegen ongezonde woningen is heel belangrijk en moet gevoerd worden, maar mag niet ten koste gaan van de mensen die zo'n woning betrekken. Deze strijd moet dan ook samengaan met een systematische herhuisvesting van de betrokken huishoudens. In Vlaanderen heeft de burgemeester een verplichting tot herhuisvesting. De burgemeester die een persoon heeft moeten herhuisvesten na een onbewoonbaarheidsverklaring, kan volgens de Wooncode de kosten die dat met zich heeft meegebracht terugvorderen bij de nalatige eigenaar. Deze decretale bepaling vond echter weinig toepassing. Daarom zijn experimenten gestart waarbij de gemeente ter uitvoering van deze bepaling een overeenkomst kan sluiten met het Gewest zodat deze de kosten van de herhuisvesting bij de nalatige eigenaar kan terugvorderen. Deze experimenten zijn interessant en er kan geleerd worden uit de evaluatie ervan.

Ook de renovatie van sociale huurwoningen mag niet gebeuren ten koste van de leefomstandigheden van de sociale huurders. Ook hier dient een concrete en systematische herhuisvestingsmaatregel te worden ingevoerd.

Sociale huursector

In het regeerakkoord wordt voorzien om het kaderbesluit sociale huur te evalueren en te vereenvoudigen. Men wil tijdelijke huurcontracten invoeren, en in de toekomstige huurprijsberekening rekening houden met de energieprestatie en renovatie van de woning en het inkomen van de bewoner.

Het principe van tijdelijke huurcontracten werd de voorbije jaren ingevoerd in het Waalse en in het Brusselse Gewest. Het zou interessant zijn om de elementen van evaluatie uit de andere gewesten mee te nemen, zo wordt bijvoorbeeld gewezen op de impact op de budgetten van de sociale huisvestingsmaatschappijen (door het wegvallen van de hogere huren).

Daarnaast is het belangrijk om de administratieve stappen voor de aanvraag van een sociale woning en de hernieuwing van die vraag te vereenvoudigen. Niet iedere huurder die woonbehoefte heeft, schrijft zich immers in als kandidaat-huurder voor een sociale huurwoning of blijft ingeschreven na de jaarlijkse actualisatie.

De belangrijke rol van de sociale verhuurkantoren wordt in het regeerakkoord benadrukt. Men wil het SVK-besluit evalueren en eventueel bijsturen in functie van een toename van het aantal woningen in beheer.

De sociale verhuurkantoren hebben inderdaad een belangrijke rol, maar zowel het aanbod als de verschillende mogelijkheden zouden sterk moeten worden uitgebreid. De verhoging van hun aanbod – naast dat van andere vormen van publieke huisvesting – kan ook passen in een beleid om bij uithuiszetting wegens onbewoonbaarheid herhuisvesting aan te bieden, om op deze manier een ware resultaatsverbintenis betreffende het recht op wonen te kunnen realiseren.

Het Steunpunt wil ook de aandacht vestigen op een aantal van zijn aanbevelingen, geformuleerd in zijn memorandum 'Wonen', die niet aan bod komen in het regeerakkoord, met name:

- artikel 31 van het Herzien Europees Sociaal Handvest aanvaarden;*
- op een optimale manier gebruik maken van de bestaande instrumenten: standstill-principe en armoedetoets. Onderzoeken welke instanties deze mechanismen kunnen versterken met betrekking tot wonen;*
- van herhuisvesting ten gevolge van een uithuiszetting wegens onbewoonbaarheid een ware resultaatsverbintenis maken.*

Het Steunpunt wil ook verwijzen naar de aanbeveling van het VN Comité voor economische, sociale en culturele rechten aan de Belgische Staat om sterkere maatregelen te nemen – zonder discriminatie – met het oog op een betere toegang tot een degelijke woning voor mensen met een laag inkomen, uitgesloten bevolkingsgroepen en mensen met een vreemde origine. Het Comité beveelt ook aan om de bouw van sociale woningen te continueren en de toegang van vernoemde groepen te verbeteren. Het Comité beveelt daarnaast ook aan om sterk te strijden tegen het fenomeen van dakloosheid door de oorzaken ervan aan te

maken. (2013, Concluding observations concerning the fourth periodic report of Belgium)

ONDERWIJS (HOOFDSTUK XIV)

Het Vlaamse regeerakkoord stelt dat de focus opnieuw moet liggen op de kerntaak van het onderwijs.

Hoewel het vooreerst de taak van de school is om het leerproces van alle leerlingen optimaal te begeleiden, mag tegelijk de rol en verantwoordelijkheid van andere actoren binnen en buiten de school om dit leerproces te ondersteunen niet onderschat worden. Daarom is het nodig de rol van de verschillende spelers die betrokken zijn bij de schoolloopbaan van kinderen te verduidelijken en op elkaar af te stemmen, met bijzondere aandacht voor de noodzakelijke omkadering van (kansarme) leerlingen die moeilijkheden ondervinden op school. Het concept en de verschillende praktijken van 'brede school' kunnen hier inspirerend zijn.

Kwaliteit en vereenvoudiging

De Vlaamse Regering wil het decreet betreffende maatregelen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften uitvoeren en de resultaten nauwkeurig opvolgen. Aan kinderen voor wie in het buitengewoon onderwijs de beste ontwikkelingskansen liggen, wordt daar een duidelijk toekomstperspectief geboden.

Kinderen uit arme gezinnen komen verhoudingsgewijs meer terecht in het buitengewoon onderwijs dan kinderen uit betere socio-economische milieus. Enkele mogelijke redenen hiervoor zijn dat de verwijzing naar het buitengewoon onderwijs soms meer bepaald wordt door vooroordelen en schoolresultaten dan door feitelijke vaststellingen en competenties. Of dat ouders in armoede onvoldoende geïnformeerd zijn en worden over de gevolgen van deze onderwijskeuze voor de verdere schoolloopbaan en ontwikkeling van het kind. Tegelijk zijn er ook voordelen verbonden aan het buitengewoon onderwijs voor gezinnen in armoede zoals een noodzakelijke basisomkadering die in het regulier onderwijs vaak achterwege blijft. Daarom is het zo cruciaal dat in het regulier onderwijs middelen voorhanden zijn om bijzondere maatregelen te nemen en aangepaste omkadering te bieden, zoals voorzien wordt in het kader van het Gelijkeonderwijskansenbeleid. Daarnaast is het belangrijk dat samen met en op maat van de gezinnen (in armoede) bekeken wordt welke onderwijsvorm de beste ontwikkelingskansen biedt aan kinderen.

Het Vlaams regeerakkoord kondigt de creatie van een nieuwe en decretale grondslag voor schoolinschrijvingen aan waarbij de keuzevrijheid van de ouders gemaximaliseerd wordt.

Om deze keuzevrijheid voor iedereen te realiseren, ook voor maatschappelijk kwetsbare ouders en hun kinderen, zijn extra inspanningen nodig. Vaak is het

zo dat ouders in armoede hun kinderen later inschrijven of dat ze drempels ondervinden bij hun (eerste) formele contact met de school. De leefwereld en dagelijkse werkelijkheid van mensen in armoede en die van de school kunnen immers ver uit elkaar liggen: gezinnen in armoede zijn minder vertrouwd met de schoolcultuur (waarden, regels, taalgebruik), vele ouders in armoede hebben zelf een eerder problematisch schooltraject achter de rug waardoor hun kijk op de school gekleurd wordt, de moeilijke leefomstandigheden van gezinnen in armoede vergen veel inspanningen zodat er minder energie overblijft om te investeren in de school... Het is essentieel voor de schoolloopbaan van kinderen in armoede dat de relatie tussen ouders, kinderen en de school goed is. Deze relatie begint bij het eerste contact, vaak de inschrijving. Het is daarom belangrijk dat personen die leerlingen inschrijven, leren omgaan met ouders en kinderen met diverse achtergronden. Opleidingen en navormingen dienen hier aandacht aan te besteden.

Lerarenloopbaan

De Vlaamse Regering voorziet een hervorming van de lerarenopleiding.

Het is belangrijk om in de opleiding structurele aandacht te geven aan het leren omgaan met diversiteit, in het bijzonder aan de problematiek van armoede en de impact hiervan op de relatie school-gezin en op het leerproces van kinderen. Zowel een transversale aanpak tijdens de opleiding als een aanbod van bijscholing, navorming en begeleiding voor leerkrachten die reeds voor de klas staan, zijn nodig. Alleen zo kan de gevoeligheid van leerkrachten voor onder andere de armoedethematiek verhogen, een noodzakelijke voorwaarde om een vertrouwensband met de leerlingen en hun ouders op te bouwen en om het leerproces van leerlingen uit een kansarm gezin optimaal te begeleiden.

Basisonderwijs

Het Vlaams regeerakkoord zet in op een maximale participatie aan het kleuteronderwijs om kinderen vanaf drie jaar zo veel mogelijk daadwerkelijk naar school te doen gaan.

Ondanks de emancipatorische doelstellingen van het onderwijs blijft het een feit dat in Vlaanderen de socio-economische achtergrond van leerlingen sterk bepalend is voor hun schoolresultaten, slaagkansen en schoolloopbaan. De sociale ongelijkheid in het onderwijs manifesteert zich reeds vanaf het kleuteronderwijs. Om de kans op onderwijsachterstand te verkleinen, is participatie aan het kleuteronderwijs erg belangrijk. Ouders in armoede kunnen verschillende redenen hebben om hun kinderen niet naar de kleuterschool te sturen. Om ouders, waarvan de kinderen nog niet naar de kleuterschool gaan, het nut ervan te doen inzien, is het belangrijk naar hen toe te gaan, naar hun vragen en bekommernissen te luisteren, een goed contact op te bouwen, rekening te houden met hun ervaringen, hen te

begeleiden bij een eerste contact met de school... eerder dan hen tot kleuterparticipatie te verplichten.

In het verlengde van het kleuteronderwijs is investeren in het lager onderwijs prioritair om een mogelijke accumulatie van leerachterstand te voorkomen. Idealiter verwerven leerlingen hier een stevige basis kernvaardigheden en een positieve houding ten opzichte van leren. Om dit te realiseren, zijn niet alleen gedifferentieerde pedagogische praktijken nodig die toelaten om de talenten van alle leerlingen te ontplooien, maar ook een heldere en open communicatie van scholen naar ouders in armoede met respect voor hun leefwereld.

Opwaardering technisch en beroepsonderwijs

Vooraf jongeren uit arme gezinnen zijn het slachtoffer van het watervalstelsel, waarbij leerlingen op scharniermomenten in hun schoolloopbaan naar een minder gewaardeerde studierichting, onderwijsvorm of school worden verwezen. Deze oriëntering is vooral ingegeven door de schoolresultaten van leerlingen, die op hun beurt bepaald zijn door socio-economische factoren, en minder door hun interesses en vaardigheden. Door vanaf het basisonderwijs technische en handvaardigheidsvakken aan te bieden, kunnen jonge kinderen interesse ontwikkelen voor meer technische richtingen en later een positieve keuze maken. In het secundair onderwijs kan het aanbieden van een gemeenschappelijke stam er voor zorgen dat alle leerlingen de nodige algemene en meer technische basiskennis en -vaardigheden verwerven. Daarnaast kan een uitgestelde studiekeuze de kans vergroten dat jongeren een meer bewuste en positieve keuze maken die aansluit bij hun competenties en interesses.

De Vlaamse Regering koestert de ambitie om een geïntegreerd duaal stelsel van leren en werken te creëren dat beleidsmatig en maatschappelijk als gelijkwaardig wordt beschouwd met alle andere vormen van secundair onderwijs en dat perspectief biedt voor jongeren en ondernemers. Instrumenten hiervoor zijn de overgedragen bevoegdheid van het industriële leerlingwezen, een grondige en neutrale screening en toeleiding, het garanderen van een concrete werkervaring, en het wegwerken van verschillen in statuut en verloning.

Het stelsel van deeltijds leren en werken kan als springplank fungeren naar een kwaliteitsvolle job op voorwaarde dat de verhouding tussen de algemene en de professionele vorming (in de centra en in de onderneming) evenwichtig is en niet enkel dient om jongeren technische, maar ook burgerschapsvormende vaardigheden te laten verwerven. Momenteel bereikt het stelsel echter slechts een beperkt aantal leerlingen en worden de doelstellingen ervan niet altijd waargemaakt, in het bijzonder voor jongeren in armoede. Die laatste zijn oververtegenwoordigd in het systeem. Ze lopen meer kans om het werkplekleren of hun volledige opleiding stop te zetten omdat ze in hun dagelijks leven geconfronteerd worden met financiële problemen en onzekere levensomstandigheden. Opdat het deeltijds leren en

werken ook voor hen toekomstperspectieven zou bieden, is het nodig met de volgende aanbevelingen rekening te houden:

- De centra een kwaliteitsvolle begeleiding op maat laten ontwikkelen. Dit impliceert onder andere dat zij een echt partnerschap aangaan met de ouders, dat de trajectbegeleiders de nodige tijd nemen voor de uitwerking van het beroepsproject, de zoektocht naar een werkplek ondersteunen, de jongeren helpen omgaan met eventuele moeilijkheden die voortvloeien uit de driehoeksverhouding centrum-onderneming-leerling, aandacht besteden aan armoedegerelateerde factoren en dat de centra voor een goede doorverwijzing naar andere leersystemen, en eventueel sociale diensten, zorgen bij het afbreken van het traject.
 - Waken over de verwerving van basiskennis tijdens de algemene vorming, onder andere door aan iedereen de mogelijkheid te bieden tot remediëring en aangepaste pedagogische methodes verder uit te bouwen.
 - Meer kwaliteitsvolle werkplaatsen creëren door het verbeteren van de zichtbaarheid en de promotie van het stelsel, door te overwegen of het voorafgaandelijk verplicht volgen van een mentoraatsopleiding kan ingevoerd worden als een wettelijk erkenningscriterium van ondernemingen die werkplaatsen willen aanbieden, door een debat te voeren over meer bindende engagementen ten aanzien van ondernemingen voor het aanbieden van werkplaatsen, door er op toe te zien dat overheden zelf meer inspanningen leveren om werkplaatsen te creëren.
 - Aanpakken van de mobiliteitsproblematiek: de werkplek is niet altijd gemakkelijk bereikbaar met het openbaar vervoer. Inventieve oplossingen in samenwerking met de werkgever (bijvoorbeeld het aanbieden van fietsen) en de terugbetaling van de verplaatsingskosten (iets wat sommige sectoren al hebben vastgelegd in een cao) kunnen hier uitkomst bieden.
 - Een duurzame overgang naar de arbeidsmarkt te verzekeren door jongeren ondersteuning te bieden bij het behalen van hun diploma secundair onderwijs, door uitgereikte certificaten op de arbeidsmarkt te valoriseren en door een reëel perspectief op kwaliteitsvolle jobs te bieden.
- Een grotere harmonisatie in de verschillende leerovereenkomsten qua statuut en verloning kan de onduidelijkheid bij jongeren, zeker de meest kwetsbaren, over de concrete impact van de overeenkomsten op hun inkomenssituatie doen afnemen. De grotere duidelijkheid voor de werkgevers die dit met zich meebrengt, kan hen ertoe brengen om meer werkplaatsen te voorzien.

Hoger onderwijs

Het Vlaamse regeerakkoord vertrekt van een goede schoolloopbaanbegeleiding in het secundair onderwijs vóór de stap naar het hoger onderwijs.

Ook vóór en tijdens het secundair onderwijs is een goede schoolloopbaanbegeleiding erg belangrijk. Naast schoolse achterstand, is immers ook de oriëntering in het onderwijs sterk bepaald door de socio-economische achtergrond van de leerling. Leerlingen uit kansarme sociale milieus komen vaker in het technisch en beroepsonderwijs terecht, worden sneller naar het buitengewoon onderwijs georiënteerd en verlaten de school

vaker zonder diploma dan leerlingen uit betere socio-economische milieus. Studieoriëntering gebeurt te vaak op basis van de schoolse prestaties van een leerling (die op hun beurt socio-economisch bepaald zijn) in plaats van op basis van diens talenten en interesses. De bestaande oriënteringsmechanismen (eerste leerjaar A en B in het secundair onderwijs, A-, B-, en C- attesten, advies van CLB...) en hun impact op de schoolloopbaan van leerlingen uit kwetsbare gezinnen dienen in dit opzicht geëvalueerd en bijgestuurd te worden.

Scholenlandschap

De Vlaamse Regering wil inzake werkingsmiddelen evolueren naar een basistoelage die voor elke leerling gelijk is op basis van niveau (kleuter, lager, secundair) en studierichting.

Omdat in Vlaanderen de leerlingenpopulaties van onderwijsinstellingen erg van elkaar kunnen verschillen, voorziet het Gelijkeonderwijskansendecreet (GOK) sinds 2002 aanvullende middelen voor scholen. Op basis van de leerlingenkenmerken krijgen scholen extra werkingsmiddelen (en ook extra middelen voor omkadering) om onderwijs, begeleiding en ondersteuning aan te bieden aangepast aan de capaciteiten van de leerlingen. Het is niet duidelijk hoe de Vlaamse Regering een gelijkekansenbeleid in het onderwijs wil bevorderen en ondersteunen wanneer deze extra werkingsmiddelen wegvallen, hoewel dit nog steeds noodzakelijk is.

De Vlaamse Regering heeft de kosteloosheid van het onderwijs – zoals opgenomen in artikel 23 van de Grondwet - niet overgenomen in haar regeerakkoord. Dit is nochtans tegelijk een voorwaarde en een hefboom om gelijke onderwijskansen voor elke kind te realiseren. Daarom is het nodig de bestaande maatregelen om het onderwijs betaalbaar te houden te garanderen, te versterken en uit te breiden, zoals de invoering van de maximumfactuur in het secundair onderwijs, technische en beroepsscholen de nodige middelen geven om duur materiaal en gereedschap ter beschikking te stellen van de leerlingen, de inspanningen voor een automatische toekenning van de schooltoelage verder zetten... Dit zijn stappen in de richting van een volledig kosteloos onderwijs.

WELZIJN, VOLKSGEZONDHEID EN GEZIN (HOOFDSTUK XV)

Algemeen kader en principes voor een zorgzame samenleving

De Vlaamse Regering heeft de ambitie om een sociaal beleid te voeren dat alle Vlamingen maximaal ondersteunt en in staat stelt om volwaardig te participeren aan de samenleving. Daartoe moet het 'perspectief van de patiënt, de cliënt of hulpvrager' meer dan ooit de organisatie van de geboden zorg en hulp bepalen.

Opdat de patiënt, cliënt of hulpvrager daadwerkelijk zijn of haar perspectief kan laten meetellen, is het belangrijk dat er tijd, middelen en instrumenten worden ingezet. Het Steunpunt vraagt ook om zoveel mogelijk rekening te houden met de ervaringen en het perspectief van mensen in armoede.

De uitvoering van de zesde staatshervorming en de bestuurlijke aanpak

De overdracht van de bevoegdheden in uitvoering van de zesde staatshervorming plaatst de Vlaamse Regering voor een reeks nieuwe uitdagingen maar biedt tegelijkertijd ook heel wat kansen.

Om bij de overdracht van bevoegdheden het huidige niveau van sociale bescherming te garanderen (het standstill-principe), is het aangewezen optimaal gebruik te maken van bestaande instrumenten. Via ex-ante evaluaties (waaronder een armoedetoets) kunnen de potentiële effecten van een nieuwe regelgeving en organisatie op mensen in armoede a priori onderzocht worden en ongewenste effecten worden vermeden.

De Vlaamse sociale bescherming

De nieuwe bevoegdheden bieden de Vlaamse Regering de komende regeerperiode een unieke kans om de Vlaamse sociale bescherming verder uit te bouwen.

Sociale bescherming is een grondrecht: het wordt als een essentieel element erkend om een leven te leiden in menselijke waardigheid. Het recht op sociale bescherming is opgenomen in de Belgische Grondwet en in verschillende internationale teksten die door België zijn geratificeerd. Het versterken van de realisatie van dit recht is dus geen optionele doelstelling. Op federaal niveau blijkt het Handvest van de sociaal verzekerde een geschikt, maar nog te weinig gebruikt, instrument te zijn om bepaalde obstakels (bijvoorbeeld gebrek aan informatie) bij de uitoefening van het recht op sociale bescherming weg te werken. De Vlaamse Regering kan de mogelijkheid onderzoeken om een decreet aan te nemen dat het Handvest van de sociaal verzekerde ook van toepassing maakt op de materies die onder haar bevoegdheden ressorteren.

De integratie in het systeem van sociale bescherming van al deze tegemoetkomingen en rechten moet leiden tot een meer gestroomlijnde toegang tot rechten op tegemoetkomingen en zorg. De Vlaamse Regering streeft naar een maximale automatische rechtentoekenning.

Automatische rechtentoekenning is een belangrijke manier om het niet (kunnen) opnemen van rechten tegen te gaan. Tegelijk blijkt uit een verkenning van het Steunpunt terzake dat het een erg complexe aangelegenheid is waaraan meerdere valkuilen verbonden zijn (privacy, vergissingen, automatische sluiting van rechten,...). Om de effectieve uitvoering van ieders rechten mogelijk te maken, is het noodzakelijk dat naast een zo maximaal mogelijke automatische rechtentoekenning de mogelijkheid van een geïndividualiseerde begeleiding op maat blijft bestaan.

Organisatie van het zorgaanbod

Eerstelijnsgezondheidszorg

De Vlaamse Regering is ervan overtuigd dat de uitbouw en versterking van de eerstelijnsgezondheidszorg, zeker gelet op de stijgende noden aan goede chronische zorg, zorgcontinuïteit, ouderenzorg en geestelijke gezondheidszorg, cruciaal is.

Het regeerakkoord spreekt niet over de sociale gezondheidsongelijkheden die zowel in de gezondheidstoestand als in de toegang tot het preventief en curatief aanbod, ook op de eerste lijn, bestaan. Het zwijgt ook over de noodzaak om deze ongelijkheid weg te werken. Nochtans nemen deze sociale gezondheidsongelijkheden toe. Naast een transversaal gezondheidsbeleid in samenwerking met alle beleidsdomeinen en –niveaus dat inspeelt op de verschillende sociale determinanten die de gezondheid en de toegang tot gezondheidszorg bepalen, kunnen ook lokale initiatieven interessant zijn om sociale gezondheidsongelijkheden te bestrijden. Mensen in armoede ervaren de laagdrempelige, multidisciplinaire, preventieve aanpak van de wijkgezondheidscentra erg positief. Meerdere onderzoeken benadrukken de effectiviteit van het forfaitair systeem dat in de wijkgezondheidscentra wordt toegepast. Zo maakt dit systeem eerstelijnszorg beter toegankelijk voor onder andere rechthebbenden op een verhoogde tegemoetkoming, ongeacht de wijk waarin ze wonen. Bovendien kosten de forfaitaire praktijken niet meer aan het RIZIV dan de praktijken die worden terugbetaald per prestatie, terwijl ze de kosten voor de patiënt verminderen. Patiënten die zijn ingeschreven in het forfaitair systeem betalen immers geen remgeld voor eerstelijnszorg, krijgen vaker generische geneesmiddelen voorgeschreven en betalen minder remgeld en supplementen voor tweedelijnszorg omdat ze minder naar deze tweedelijnszorg worden doorverwezen. Daarenboven tonen kwaliteitsindicatoren een gelijkwaardige kwaliteit van de zorg aan tussen de prestaties 'per prestatie' of 'met forfait' voor wat betreft de opvolging van bepaalde pathologieën. De resultaten zijn beter voor de forfaitaire prestaties als het gaat over preventie en voorschrijvingen van antibiotica. Deze vorm van forfaitaire gezondheidszorg

zou – complementair aan het klassiek aanbod - beter ondersteund, uitgebreid en gepromoot kunnen worden (ook op het platteland).

Personen met een beperking

De Vlaamse Regering streeft naar inclusie, meer autonomie en zelfbeschikking voor personen met een beperking, door hun recht op ondersteuning en zorg op maat zoveel mogelijk te garanderen.

Personen met een handicap kennen een hoog armoederisico en kampen met problemen op verschillende domeinen: woon- en energiekosten zijn een zware last, velen kennen een schuldenproblematiek, ze moeten besparen op handicapgerelateerde niet-medische uitgaven, op vrije tijd en ontspanning, op energiekosten... De aanwezigheid van een handicap of chronische aandoening leidt bovendien vaak tot een vermindering van het inkomen en tot een groter aantal kosten op verschillende vlakken. De ondersteuning aan personen met een handicap dient dan ook op verschillende domeinen (inkomen, huisvesting, tewerkstelling...) versterkt te worden.

Geestelijke gezondheidszorg

De Vlaamse Regering bouwt verder op de resultaten van de experimenten eerstelijnspsychologische functies en ziet de mogelijke erkenning en terugbetaling van psychologen en orthopedagogen als een opportuniteit om verder in te zetten op een veralgemeende laagdrempelige uitbreiding van deze functies.

De relatie tussen armoede en gezondheid betreft zowel de lichamelijke als geestelijke gezondheid. Ook de drempel naar de geestelijke gezondheidszorg is voor mensen in armoede erg hoog, onder andere omdat prestaties van psychologen en psychotherapeuten nog niet worden terugbetaald binnen het kader van de verplichte ziekteverzekering. Mensen kunnen wel tegen zeer beperkte tarieven of gratis terecht in de centra voor geestelijke gezondheidszorg (CGG) en meer en meer ook in de centra voor algemeen welzijnswerk en de wijkgezondheidscentra. Mensen in armoede en verenigingen op het terrein stellen echter vast dat deze organisaties overbevroegd zijn en met lange wachtlijsten werken. Ze hebben ervaren dat het gebeurt dat een CGG het zinloos acht iemand te behandelen wanneer diens leefomstandigheden te erbarmelijk zijn en het succes van de behandeling dreigen te hypothekeren. Ze getuigen ook dat mensen in armoede vaker dan anderen gehospitaliseerd worden omwille van psychologische problemen of 'sociale aanpassingsproblemen' die verbonden zijn met hun moeilijke leefomstandigheden.

De Vlaamse beleidsvoerders stellen vast dat het voor mensen met een medische, mentale, psychische, psychiatrische problematiek of voor mensen in armoede moeilijk is om onmiddellijk de stap naar (betaald) werk te zetten. Voor hen voeren ze, samen met het beleidsdomein werk en sociale economie, het decreet werk- en zorgtrajecten verder uit.

Hoewel er een significant statistisch verband is tussen geestelijke gezondheidsproblemen en armoede, is het cruciaal om aandacht te hebben voor het geheel van problemen waarvoor mensen in armoede zich gesteld weten en deze niet te herleiden tot een individuele mentale diagnose. Psychiatrisering van het sociale, waarbij maatschappelijke kwesties worden afgedaan als een persoonlijk probleem van diegenen die het meest onder deze kwesties te leiden hebben, moet vermeden worden.

Gezin

Kinderbijslagen

De bevoegdheid inzake gezinsbijslagen komt in het kader van de zesde staatshervorming over naar Vlaanderen. Dit geeft de Vlaamse beleidsvoerders de kans om het huidige systeem te vereenvoudigen. Ze behouden de geboorte- en adoptiepremie en zien de kinderbijslag als een recht van het kind, ongeacht de socio-professionele status van de ouders.

De overdracht van de bevoegdheid inzake kinderbijslag heeft het debat over de rol van de kinderbijslag in de strijd tegen armoede nieuw leven ingeblazen en stelt de solidariteit tussen gezinnen zonder en met kinderen en tussen rijkere en armere gezinnen opnieuw ter discussie. Het is cruciaal om de mogelijke effecten van deze bevoegdheidsoverdracht op mensen in armoede a priori te onderzoeken en geen maatregelen te nemen die de bescherming van het gezinsleven in gevaar kunnen brengen. Voor gezinnen in armoede is de kinderbijslag een onontbeerlijk inkomen, waardoor het belangrijk is dat het uniek karakter van de kinderbijslag – een vast en vrij besteedbaar bedrag dat onvoorwaardelijk wordt uitbetaald tussen 0 en 18 jaar - behouden blijft. Door de inschrijving van het recht op kinderbijslag in de Grondwet is het standstill-principe van toepassing. Het standstill-principe is een algemeen rechtsbeginsel waarbij het bestaande beschermingsniveau steeds behouden moet blijven of verbeteren. In elk geval moet elke vermindering behoorlijk verantwoord worden en gerechtvaardigd zijn door redenen van algemeen belang. Met het oog op het behoud van het huidig beschermingsniveau van de sociaal verzekerde biedt de transfer van bevoegdheden de Vlaamse Regering de mogelijkheid om een decreet aan te nemen dat het Handvest van de sociaal verzekerde van toepassing maakt op de materies die onder haar bevoegdheden ressorteren. Het Handvest is een geschikt instrument om bepaalde obstakels (bijvoorbeeld gebrek aan informatie) bij de uitoefening van het recht op sociale zekerheid en sociale bijstand weg te werken. Ingevoerd door een federale wet, is het echter slechts van toepassing op materies die onder de bevoegdheden van de federale Staat vallen. Tot hiertoe is niets voorzien opdat het ook toepasbaar zou zijn op elementen van de sociale zekerheid die gedefederaliseerd werden, zoals de gezinsbijslagen.

De Vlaamse Regering schaft de rangorderegeling en leeftijdstoelage af. Elke kind is gelijk, bijgevolg voorziet ze in een gelijke basiskinderbijslag. Ze behoudt een toeslag voor kinderen met bijzondere zorgnoden en wezen. Om kinderarmoede te bestrijden

voorziet ze voor kinderen die opgroeien in een gezin met een laag inkomen een sociale toeslag.

Gezinnen in armoede mogen er niet op achteruitgaan, wat betreft het bedrag aan kinderbijslag noch qua termijn en frequentie van uitbetaling. Hoewel de basiskinderbijslag behouden blijft, is het basisbedrag per kind nog niet bekend. Er is ook nergens sprake van het welvaartsvast maken van de kinderbijslag, nochtans een vraag die reeds lang klinkt bij vele organisaties. Integendeel, in de septemberverklaring wordt aangekondigd dat de kinderbijslag tijdelijk niet geïndexeerd wordt. Bovendien is het niet duidelijk of en hoe de effecten van de afschaffing van rang- en leeftijdstoelagen voor gezinnen (in armoede) gecompenseerd worden... Ook de keuze om de sociale toeslagen inkomensgerelateerd te maken, roept vragen op. Gaat er geen toegangspoort tot de sociale toeslagen verloren wanneer niet langer naar de situatie van groepen met een specifiek statuut (langdurig werkloze, langdurig zieken, eenoudergezinnen,...) wordt gekeken? Het is cruciaal om non take-up van de sociale toeslagen te vermijden, zeker omdat de toekenning op basis van inkomenscriteria bijzonder moeilijk te realiseren is op een automatische manier.

Kinderen uit gezinnen in armoede worden vaker geplaatst dan andere kinderen, zo is wetenschappelijk vastgesteld. Een plaatsing betekent een breuk in de relatie tussen ouders en kinderen en brengt het recht van ouders en kinderen om een band te hebben, zoals beschreven in internationale teksten die België heeft ondertekend, in gevaar. De kinderbijslag is een onmisbare ondersteuning van het gezin om de band tussen de geplaatste jongere en zijn ouders te behouden en te versterken en de terugkeer naar huis voor te bereiden. Daarom is het noodzakelijk dat het oorspronkelijk gezin een deel van de kinderbijslag blijft ontvangen, zelfs wanneer het kind elders gedomicilieerd is.

Kinderopvang

De doelstelling om stap voor stap voldoende, kwaliteitsvolle kinderopvang te realiseren die voor iedereen toegankelijk is, vormt de basis voor het decreet houdende de organisatie van kinderopvang van baby's en peuters dat momenteel in uitvoering is. De Vlaamse Regering zet hierbij in op flexibele kinderopvang en blijft het nemen van initiatief in de eerste trap met vrij tarief stimuleren. Er is absolute voorrang aan kinderopvang voor ouders die werken en een beroepsgerichte opleiding volgen en de toegankelijkheid voor kinderen die leven in kwetsbare gezinnen wordt verzekerd. De verdere uitbreiding van het kinderopvangaanbod en de brede invoering van de kinderopvangzoeker moeten er samen met de lokale loketten kinderopvang voor zorgen dat ouders eenvoudiger en snelle opvang vinden.

Kinderopvang dient in de eerste plaats een steun te zijn voor alle gezinnen, ook voor meer kwetsbare gezinnen. Deze hebben niet alleen een vraag naar kinderopvang in functie van tewerkstelling, maar ook bij andere alledaagse gebeurtenissen (doktersbezoek, vrijwilligerswerk, ...) of in crisissituaties (oproep door rechtbank, dringende verhuis,...). Deze vragen vereisen vaak flexibele opvangplaatsen waarbij opvang geboden wordt voor een kortere duur, voor

een tijdelijke periode, op atypische uren. Hoewel het regeerakkoord achter het principe van flexibele kinderopvang staat, garandeert het onvoldoende dat dit soort opvang voor gezinnen in armoede voorhanden, toegankelijk en betaalbaar zal zijn. Voor gezinnen uit minder bevoorrechte milieus is het noodzakelijk dat de inschrijvingsmodaliteiten zoveel mogelijk vereenvoudigd worden. Ook hier lijkt het regeerakkoord op in te zetten. Het is echter nodig deze initiatieven samen met de verschillende betrokkenen te evalueren en bij te sturen om ongewenste effecten te vermijden.

Vooraleer gezinnen te sensibiliseren over het belang van kinderopvang voor de ontwikkeling van hun kinderen is het belangrijk te begrijpen waarom sommige gezinnen geen beroep doen op kinderopvang. Het is niet noodzakelijk zo dat ze er het belang niet van inzien. Vaak vrezen ze een kijk van buitenaf op hun situatie van armoede omdat deze situatie meestal als nefast wordt gezien voor de ontwikkeling van kinderen.

Pleegzorg

De Vlaamse Regering wil pleegzorg verder uitbouwen als de eerste te overwegen hulpverleningsvorm voor kinderen en jongeren wanneer uithuisplaatsing aan de orde is.

Wetenschappelijk is vastgesteld dat kinderen in armoede een hogere kans hebben op een plaatsing dan kinderen uit meer welgestelde gezinnen. Nochtans is het behoud van het kind in zijn familiale omgeving vooropgesteld in de regelgeving en kan een uithuisplaatsing alleen worden uitgevoerd wanneer alle alternatieve begeleidingsvormen zijn uitgeput. Een plaatsing betekent immers steeds een breuk tussen de kinderen en hun ouders. Gezinnen in armoede ervaren hoe moeilijk het is om de band tussen ouders en hun geplaatste kinderen te behouden. Dit is vaak nog moeilijker wanneer het kind in een pleeggezin wordt opgenomen dan wanneer het in een instelling verblijft (het pleeggezin komt vaak uit een ander socio-economisch milieu waardoor een bijkomende kloof kan ontstaan met het oorspronggezin, het contact loopt niet goed, er treden loyaliteitsconflicten op,...). Het is primordiaal gezinnen zo te ondersteunen dat ze een problematische situatie de baas kunnen zonder dat een plaatsing zich opdringt.

Justitie en hulpverlening

De Vlaamse Regering wil gebruik maken van de overheveling van de bevoegdheden van de justitiehuisen naar de Gemeenschappen om de kerntaken en de rol van deze justitiehuisen ten aanzien van de burgers, organisaties en justitiële actoren uit te klaren, in nauwe samenwerking met de federale overheid.

Het rechtssysteem is het ultieme middel om de rechten van de burger te doen gelden, maar minder begunstigde mensen maken er te weinig gebruik van. Nog altijd zijn er mensen die geen toegang hebben tot de rechtsbijstand, ondanks de oprichting van de eerstelijns hulp die gratis informatie biedt. Er zijn verschillende redenen voor deze 'non take-up': mensen zijn er zich niet van

bewust dat ze bepaalde rechten hebben, gebrek aan informatie, angst om voor een rechtbank te verschijnen, kosten die inherent zijn aan een rechtszaak, angst voor de gevolgen van een beslissing... Voor de armste mensen stapelen de drempels zich op.

De juridische eerstelijnsbijstand is dus essentieel voor de uitoefening van rechten van maatschappelijke kwetsbare personen. Indien ze goed werkt, voorkomt ze ook dat er achteraf overbodige gerechtskosten worden gemaakt.

De eerstelijnsbijstand wordt door verschillende organisaties uitgevoerd: verenigingen, balies, OCMW's, justitiehuisen, ... Om daar gebruik van te kunnen maken, moet de burger wel weten dat ze bestaan en welke opdrachten zij uitvoeren. Daarnaast zijn de plaatsen waar de informatie wordt verstrekt, bepalend voor de toegankelijkheid ervan. De geografische nabijheid is een belangrijk element, net als de symbolische betekenis van de plaatsen. Zo kunnen zwakkere burgers die gewoon op zoek zijn naar informatie de justitiehuisen misschien negatief beoordelen omdat die worden ingeschakeld in het begeleiden van maatregelen inzake probatie of internering. Gemeentehuizen, gezondheidscentra of centra voor gezinsplanning, waar mensen veel makkelijker binnenstappen, zijn daarentegen waarschijnlijk wel goede informatiekanalen.

Diensten die juridische bijstand geven, erkennen dat ze er niet in slagen om in contact te komen met mensen die in een extreem sociaal isolement leven. In het licht van die vaststelling heeft een aantal betrokkenen het initiatief genomen om mensen in hun eigen leefomgeving op te zoeken, bijvoorbeeld in stations. Dit is een interessante praktijk op het vlak van een nabije justitie.

Het is eveneens belangrijk er over te waken dat bij overgang van de eerste naar de tweedelijnsbijstand de begeleiding van de rechtzoekenden wordt voortgezet.

De overheveling van de juridische eerstelijnsbijstand naar de gemeenschappen biedt mogelijkheden om tegemoet te komen aan enkele essentiële knelpunten op het vlak van de toegang tot justitie. In het kader van zijn overleg over de rol van openbare diensten in de strijd tegen armoede, buigt het Steunpunt zich, samen met heel wat betrokken actoren op het terrein, momenteel over deze thematiek. Het Steunpunt kan dus een bijdrage leveren in de reflectie over dit thema.

Aandacht voor specifieke doelgroepen

Jeugdhulp

De Vlaamse Regering wil de kinderen en jongeren in hun gezinscontext expliciet centraal stellen in een versterkte, vereenvoudigde, integrale en innovatieve jeugdhulp.

Wetenschappelijk is vastgesteld dat kinderen in armoede een hogere kans hebben op een plaatsing dan kinderen uit meer welgestelde gezinnen. Nochtans is het behoud van het kind in zijn familiale omgeving vooropgesteld in de regelgeving en kan een uithuisplaatsing alleen worden uitgevoerd wanneer alle alternatieve begeleidingsvormen zijn uitgeput. Het is immers primordiaal gezinnen zo te ondersteunen dat ze een problematische situatie de baas kunnen zonder dat een plaatsing zich opdringt. Daarnaast is het belangrijk dat de band tussen jongeren en hun gezin onderhouden en versterkt wordt wanneer een plaatsing toch noodzakelijk is.

Binnen een versterkte jeugdhulp monitort, evalueert en remedieert de Vlaamse Regering waar nodig de uitvoering van het decreet integrale jeugdhulp.

Het is belangrijk dat dit op een participatieve wijze gebeurt, waarbij ook de ervaringen van jongeren (in armoede) en hun gezinnen worden gehoord en in rekening gebracht.

Het Steunpunt vraagt prioritaire aandacht voor jongeren die rond hun meerderjarigheid de jeugdhulp verlaten. Dit is een belangrijk transitiemoment waarop ze met nieuwe rechten en uitdagingen worden geconfronteerd, maar waaraan ze al te vaak alleen het hoofd moeten bieden bij gebrek aan voorbereiding en ondersteuning, sociaal netwerk, aansluiting bij de volwassenenhulp... Er is daarom niet alleen nood aan samenwerking met het onderwijs, maar ook met de sector welzijn, huisvesting, tewerkstelling...

ARMOEDEBELEID (HOOFDSTUK XVI)

De Vlaamse Regering wil inzetten op zowel een meer gecoördineerde aanpak in meerdere beleidsdomeinen (horizontaal beleid) en een specifiek, verticaal beleid binnen elk beleidsdomein.

Vlaanderen heeft de voorbije jaren een sterke structuur uitgewerkt van horizontaal en verticaal overleg tussen aandachtsambtenaren uit de verschillende administraties, het Netwerk tegen armoede, De Link en andere actoren zoals het Steunpunt. Dit overleg kan een belangrijke rol spelen in de verdere uitwerking van maatregelen, waarbij maximaal gebruik kan gemaakt worden van elementen uit evaluaties van vorige initiatieven en maatregelen.

Men wil onderbescherming en mogelijke Mattheüseffecten aanpakken, en gebruik maken van de armoedetoets en automatische toekenning van rechten.

De voorbije jaren is een interessante uitwisseling tussen het Steunpunt en de Vlaamse administratie opgezet met betrekking tot de mogelijkheden en knelpunten van automatische toekenning. Ook inzake het niet-gebruik van en de niet-toegang tot rechten wordt momenteel verder onderzocht welke oorzaken hiervoor bestaan en welke oplossingspistes zich aandienen. Het Steunpunt heeft op 16 december 2014 rond dit thema ook een colloquium georganiseerd, met steun van de Koning Boudewijnstichting.

In het regeerakkoord wordt aandacht gevraagd voor kennisontwikkeling, en wenst men een strikte monitoring op te maken van (kans)armoede en (kans)armoedebestrijding.

Bij deze kennisontwikkeling en monitoring is het belangrijk om te voorzien in een input vanuit de verschillende actoren. Ook de tweejaarlijkse Verslagen van het Steunpunt kunnen elementen aanleveren betreffende verschillende thema's.

Het hoofdstuk betreffende armoedebeleid besluit met de verantwoordelijkheid op de verschillende beleidsniveaus en de noodzaak van een constructieve samenwerking tussen deze verschillende beleidsniveaus.

Het Steunpunt is opgericht door de federale Staat, de gemeenschappen en gewesten om deze samenwerking mee vorm te geven. Het overleg en de uitwisseling die binnen het Steunpunt gebeuren, kunnen dan ook een wezenlijke bijdrage vormen in een concrete samenwerking.

GELIJKE KANSEN (HOOFDSTUK XVII)

Waar personen in armoede de toegang tot gelijke kansen missen, vormen ook zij een aandachtspunt voor het Vlaamse gelijke-kansenbeleid.

Het Steunpunt evalueert de effectiviteit van de grondrechten van personen die in moeilijke socio-economische omstandigheden leven (het recht op een degelijke huisvesting, recht op energie, recht op de bescherming van het gezinsleven, recht op sociale bescherming, recht op de bescherming van de gezondheid, ...) en formuleert aanbevelingen om de voorwaarden tot uitoefening van de grondrechten te herstellen. Niet-toegang tot en niet-gebruik van rechten is immers een fenomeen dat wijder verspreid is dan algemeen gedacht en dat in het bijzonder de meest kwetsbare mensen treft.

De Vlaamse Regering staat ook in voor de opmaak van een Vlaams actieplan voor de aanpak van de loopbaan- en loonkloof tussen vrouwen en mannen. Tevens wordt een beleid uitgebouwd ter ondersteuning en gelijke verdeling van gezin, zorg, huishouden, betaalde arbeid en vrije tijd. Specifieke aandacht gaat uit naar kwetsbare groepen zoals alleenstaande ouders, herintreders/herintreedsters, vrouwen in armoede en vrouwen met een migratieachtergrond.

Vrouwen zijn oververtegenwoordigd in de groepen loontrekkenden met deeltijdse of tijdelijke arbeid, groepen waarvoor het armoederisico groter is dan het armoederisico bij voltijdse en stabiele arbeid. Bovendien neemt het armoederisico verbonden aan deze precaire contracten toe, terwijl het voor andere contracttypes stabiel blijft. Heel wat deeltijdse werknemers hebben daarenboven niet eens de keuze om voltijds te gaan werken. Bijna één deeltijdse werkneemster op 5 (tegenover één deeltijdse werknemer op 20) haalt de verplichting om voor de kinderen of andere naasten te zorgen aan als reden om deeltijdse arbeid te aanvaarden. Maar de armoede onder

werknemers wordt niet enkel bepaald door precare arbeidsvoorwaarden. De gezinssamenstelling speelt ook een rol. De aanwezigheid van andere (arbeids)inkomsten in het gezin kan de impact verlichten van het gezinslid dat een precare job heeft. Dit is een van de redenen waarom het armoederisico bij eenoudergezinnen (waarin vrouwen oververtegenwoordigd zijn) zo hoog is. De overheid moet alles in het werk stellen opdat kortdurende, tijdelijke contracten of interimcontracten een springplank naar vaste jobs zouden vormen. Voorts zouden werknemers met een deeltijds contract correct moeten worden geïnformeerd over de impact van dit type contract op hun sociale rechten (werkloosheid, pensioen...).

De toegang tot kwaliteitsvolle openbare en maatschappelijke diensten vrijwaren, is onontbeerlijk als men een tewerkstellingsbeleid wil voeren dat gunstig is voor mensen in kwetsbare situaties en voor vrouwen in het bijzonder. Het komt er onder andere op aan om financieel toegankelijke en kwaliteitsvolle opvang van jonge kinderen en andere zorgbehoevende personen aan te bieden. Ook investeringen in de mobiliteit zijn cruciaal aangezien vrouwen nog altijd meer dan mannen zorg- en opvoedingstaken opnemen en meer instaan voor de verplaatsingen van de kinderen.

CULTUUR, JEUGD EN MEDIA (HOOFDSTUK XIX)

Cultuur

Het regeerakkoord stelt dat alle bevolkingsgroepen van onze diverse samenleving recht hebben op culturele ontplooiing. Daartoe wordt het integraal en inclusief participatiebeleid via de sectorale decreten geflankeerd met stimulerende maatregelen (onder andere aandacht voor kansengroepen, toegankelijkheid,...).

Deelname, bijdrage en opbouw van cultuur maakt wezenlijk deel uit van een bredere kijk op maatschappelijke participatie. Om dit recht te realiseren, is het belangrijk dat cultuur een ruime invulling krijgt. Ook sport en andere vrijetijdsbesteding dienen toegankelijk te zijn voor mensen in armoede en hun kinderen. Het participatiedecreet draagt hiertoe bij. Tegelijk zou participatie van mensen in armoede tot de kern van elke beleidsvoering moeten behoren, zodat een 'flankerend' beleid overbodig zou zijn. Daarnaast moet over diverse domeinen heen worden samengewerkt om de participatie te bevorderen.

De Vlaams Regering maakt de Uitpas beschikbaar in heel Vlaanderen, zodat de veelheid aan kortings-, voordeel-, klanten- en kansenvouchers terugbrengen tot één geautomatiseerd systeem. Mensen in armoede kunnen op een niet-stigmatiserende manier participeren.

De Uitpas is een goed instrument om bestaande drempels ten aanzien van het cultuur- en vrijetijdsaanbod weg te werken op een niet stigmatiserende manier. Daarnaast zijn middelen nodig om dieperliggende obstakels (toegang tot informatie, angst om alleen ergens naartoe te gaan, mobiliteit...) weg te nemen en mensen in armoede te begeleiden en toe te leiden.

BIBLIOGRAFIE

De teksten in deze nota zijn vooral gebaseerd op publicaties van het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting

V. Economie en innovatie

VI. Werk en sociale economie

Verlag 2007. Strijd tegen armoede. Evoluties en perspectieven. Een bijdrage aan politiek debat en politieke actie.

- [Het bevorderen van de kwaliteit van de arbeid en van een sociale economie](#), p. 37-40.
- [De dienstencheques als wijze van socioprofessionele inschakeling](#), p. 89-110.

Verlag 2008-2009. Deel 1 Een bijdrage aan politiek debat en politieke actie.

- [De criteria van passende dienstbetrekking: een bescherming tegen preciaire arbeid?](#), p. 93-126.

Verlag 2012-2013. Sociale bescherming en armoede. Een bijdrage aan politiek debat en politieke actie.

- [Sociale bescherming voor wie geen werk heeft](#), p. 29-59.
- [Sociale bescherming voor huidige en toekomstige gepensioneerden](#), p. 95-113.

VII. Mobiliteit en openbare werken

Marissal, P., May, X., & Mesa Lombillo, D. (2013). [Stedelijke en plattelandsarmoede](#). Dit onderzoek werd uitgevoerd door Université Libre de Bruxelles en KU Leuven, op vraag van het Steunpunt en gefinancierd in het kader van het AGORA-onderzoeksprogramma van Federaal Wetenschapsbeleid.

IX. Landbouw, visserij en platteland

Verlag 2012-2013. Sociale bescherming en armoede. Een bijdrage aan politiek debat en politieke actie.

- [Sociale bescherming voor wie geen werk heeft](#), p. 29-59.

Marissal, P., May, X., & Mesa Lombillo, D. (2013). [Stedelijke en plattelandsarmoede](#). Dit onderzoek werd uitgevoerd door Université Libre de Bruxelles en KU Leuven, op vraag van het Steunpunt en gefinancierd in het kader van het AGORA-onderzoeksprogramma van Federaal Wetenschapsbeleid.

X. Leefmilieu en natuur

Verlag 2008-2009. Deel 1 Een bijdrage aan politiek debat en politieke actie.

- [Naar een effectief recht op water](#), p. 159-190.

XII. Energie en klimaat

Verlag 2008-2009. Deel 1 Een bijdrage aan politiek debat en politieke actie.

- [Naar een effectief recht op energie](#), p. 131-158.

XIII. Wonen

[Memorandum wonen](#), december 2013

Verlag 2010-2011. Strijd tegen armoede. Een bijdrage aan politiek debat en politieke actie.

- [Wonen in België](#), p. 9-21.
- [Alternatieve woonvormen: meer dan een huis, een thuis](#), p. 37-64.

XIV. Onderwijs

Verlag 2004-2005. Armoede uitbannen. Een bijdrage aan politiek debat en politieke actie.

- [Pedagogische en financiële engagementen nemen voor het waarborgen van het recht op onderwijs](#), p. 49-56.

Verlag 2006-2007. Strijd tegen armoede. Evoluties en perspectieven. Een bijdrage aan politiek debat en politieke actie.

- [Het recht op onderwijs garanderen](#), p. 69-92.

Verlag 2008-2009. Deel 1 Een bijdrage aan politiek debat en politieke actie.

- [Studieoriëntering: herwaardering van competenties of versterking van ongelijkheden?](#), p. 63-92.

Verlag 2010-2011. Strijd tegen armoede. Een bijdrage aan politiek debat en politieke actie.

- [Jongeren in armoede en het deeltijds leren en werken](#), p. 98-128.

XV. Welzijn, volksgezondheid en gezin

Verlag 2000-2001. In dialoog, zes jaar na het Algemeen Verslag over de Armoede.

- [Het recht om een gezin te stichten en het recht op de bescherming van het gezinsleven](#), p. 99-136

Verlag 2004-2005. Armoede uitbannen. Een bijdrage aan politiek debat en politieke actie.

- [De ouders ondersteunen bij de uitoefening van hun verantwoordelijkheden](#), p. 43-47.
- [Garanderen van het recht tot deelname, bijdrage en opbouw van cultuur](#), p.57-62.
- [Justitie als hefboom voor een daadwerkelijke rechtsgelijkheid voor iedereen](#), p. 89-94.

Verslag 2010-2011. Strijd tegen armoede. Een bijdrage aan politiek debat en politieke actie.

- [Een voorziening voor bijzondere jeugdzorg verlaten: op zoek naar een plek in de samenleving](#), p. 67-96.

Verslag 2012-2013. Sociale bescherming en armoede. Een bijdrage aan politiek debat en politieke actie.

- [Sociale bescherming voor wie ziek is of een handicap heeft](#), p. 61-94.
- [Sociale bescherming voor kinderen en hun gezin](#), p. 115-128.

Bouverne-De Bie, Maria et al. (2010). [Een link tussen leven in armoede en maatregelen bijzondere jeugdbijstand?](#), Gent, Academia Press. Dit onderzoek werd uitgevoerd en gefinancierd in het kader van het programma AGORA van het Federaal Wetenschapsbeleid, op vraag van het Steunpunt.

[Automatisering van rechten met betrekking tot de bevoegdheden van de federale Staat](#), 1 maart 2013.

[Familles pauvres : soutenir le lien dans la séparation](#), oktober 2013.

[Memorandum Sociale bescherming van het Steunpunt](#), februari 2014.

XVI. Armoedebeleid

[Automatisering van rechten met betrekking tot de bevoegdheden van de federale Staat](#), 1 maart 2013.

[Armoedetoets](#), webpagina op de site van het Steunpunt.

Colloquium '[Armoede en ineffectiviteit van rechten](#). Niet-toegang tot en niet-gebruik van rechten', 16 december 2014, webpagina op de site van het Steunpunt

XVII. Gelijke kansen

[Armoede en gender. Open brief aan de toekomstige regering](#) - Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen en Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting. Augustus 2014.

XIX. Cultuur, jeugd en media

Verslag 2004-2005. Armoede uitbannen. Een bijdrage aan politiek debat en politieke actie.

- [Garanderen van het recht tot deelname, bijdrage en opbouw van cultuur](#), p.57-62.

Service de lutte contre la pauvreté,
la précarité et l'exclusion sociale

Steunpunt tot bestrijding van armoede,
bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting

Dienst zur Bekämpfung von Armut, prekären
Lebensumständen und sozialer Ausgrenzung

Adres

Koningsstraat, 138
1000 Brussel

Telefoonnummer Steunpunt

+32(0)2 212 31 67

Algemeen nummer

+32 (0)2 212 30 00

Fax

+32 (0)2 212 30 30

E-mail

armoedebestrijding@cntr.be

Website

www.armoedebestrijding.be